Avler for bedre liv

geno

ÅRSBERETNING
OG REGNSKAP 2015

Innhold

Historisk vedtak skaper økt interesse for avlsarbeidet på NRF 4–5
Eierorganisasjon, marketing, kommunikasjon og IT 6–8
Forretningsutvikling i Geno SA 9–10
Avl 12–15
NRF-eliteokser brukt i 2015 16–17
Marked Norge 18–19
Produksjon 20
Geno Global as 21
SpermVital as 22
Cryogenetics as 23
Organisasjonskart – Geno konsern 24
Eieroversikt datterselskap 25
Økonomi og personal 26–27
Årsregnskap 2015 – Geno konsern 30–41
Revisjonsberetning 42
Statistikk 43–51
Tillitsvalgte 53

Design & produksjon: Ferskvann reklamebyrå
Foto profilbilder: JH studios
Trykk: Allkopi Hamar

Kua er datter av 11039 Skjelvan. Eier er Gjermund Danielsberg, 2364 Næroset.
Foto: JH Studios

Historisk vedtak skaper økt interesse for avlsarbeidet på NRF

Styrets vedtak om gradvis innfasing av genomisk seleksjon representerer den største endringen i avlsopplegget på NRF siden avkomsgransking ble innført på slutten av 1950-tallet.

2015 har vært et år der melk og storfekjøtt har vært i fokus i mange ulike sammenhenger. Et politisk lederskap som har utfordret og satt næringa under press og en økende oppmerksomhet om matproduksjon og matkvalitet har økt bevisstheten rundt betydningen av et sterkt norsk landbruk.

Antibiotikaresistens på dagsordenen
De negative sidene ved overforbruk av antibiotika til produksjonsdyr har virkelig kommet på dagsordenen, noe som i 2015 rammet produksjonen av kylling meget sterkt. Dette er ikke et norsk fenomen, og i de internasjonale sammenlikningene kommer vi som næring svært godt ut med lavest antibiotikabruk i Europa.

Økt optimisme
Vi ser en betydelig effektivitetsøkning i norsk melkeproduksjon, og årsavdråtten i kukontrollen ble på 8147 kg EKM. Det betyr at vi nå er med i Europatoppen når det gjelder ytelse per ku. At vi klarer dette, samtidig som vi har beholdt en meget god melkekvalitet, en fortsatt økning av fett- og proteinprosent og har en god dyrevelferd som basis, ser vi som svært bra.

Avdråttsøkningen må også ses i lys av et fôrår med varierende kvalitet. Vi skulle gjerne sett at mer av kraftfôret hadde blitt erstattet av egenprodusert grovfôr av god kvalitet. Nettopp kostnaden og kvaliteten på grovfôr er en av næringas utfordringer framover. Hvis vi gjennom det store forskningsprosjektet Foods of Norway klarer å forbedre kvaliteten og samtidig utvikle bedre norske proteinkilder, vil det styrke hele næringa både i et selvbergings- og klimaperspektiv.

Vi opplever en positiv optimisme i næringa. Denne er ikke likt fordelt og er mest tydelig i områder der det er et sterkt faglig miljø. Det har vært en drening der det nå er mange som satser på ombygging og tilpasninger i eksisterende bygninger. Robotteknologien gjør seg gjeldende innenfor stadig nye områder og benyttes ikke lenger bare til melking. Vi ser også at roboter benyttes med hell i mindre besetninger.

Justering av avlsmålet
I 2015 ble det foretatt en justering av avlsmålet for NRF med en økning av vektleggingen på egenskapen jur. Egenskapene melk og kjøtt ble holdt uendret. Vekta på egenskapen mastitt ble redusert og omdefinert til jurhelse. Denne er nå sammensatt med 40 prosent vekt på celletall og 60 prosent på klinisk mastitt. I tillegg ble kalvehelse, fruktbarhetsrelaterte sykdommer og kalveoverlevelse tatt inn som nye egenskaper i avlen.

Overgang til genomisk seleksjon (GS)
Mest ressurser ble det i 2015 brukt på utviklingsarbeid som ligger til grunn for styrets vedtak om å fase ut avkomsgranskingen til fordel for GS. Dette representerer den største endringen i avlsopplegget på NRF siden granskingen ble innført på slutten av 1950-tallet. Geno har hatt et meget godt system for avkomsgransking der stor bruk av ungokser, og dermed store dattergrupper, har gitt avlsverdier med høy sikkerhet også på egenskaper med lav arvbarhet. Dette har stilt spesielle krav til at den nye GS-teknologien må fungere godt for å konkurrere ut det eksisterende systemet. Etter at storfegenomet var kartlagt i 2009, har det pågått et intenst forskningsarbeid over hele verden for å kunne anvende denne nye kunnskapen inn i de aktive avlsoppleggene. Hovedeffekten av GS-teknologien oppnås ved at generasjonsintervallene kan halveres.

Styrevedtaket om overgang til GS er fattet på et solid faglig grunnlag og Geno ser med spenning fram mot videre implementering. Ikke minst har vi forventinger til å kunne utnytte hunndyrene mer effektivt i det framtidige avlsopplegget. Dette mener vi også gir grunnlag for økt interesse for avlen.

Samlokalisering med Norsvin og TYR
Geno flyttet i mai inn i felles kontorlokaler sammen med Norsvin og TYR. Hensikten er å bygge et sterkere fagmiljø, samtidig som vi på noen definerte områder evner å redusere kostnadene. Det er igangsatt fire prosjekter hvor det nå arbeides målrettet for å kunne ta ut synergieffekter. Dette gjelder innen områdene økonomi og regnskap, IT, FoU og innkjøp. På innkjøp har økt volum og systematisk jobbing allerede gitt effekt for alle tre organisasjonene.

Organisasjonene har nå felles regnskapsleder og i løpet av 2016 vil vi være over på felles regnskapssystemer. Vi ser et betydelig potensial for å ta ut effekter over tid både innen IT og FoU. Vi opplever at det vil kunne være synergier også på andre områder, noe som er vesentlig enklere med dagens samlokalisering. Alle organisasjonene er i tillegg med i Arena Heidner. Dette bidrar til at vi kompenserer manglende størrelse gjennom gode samarbeidsløsninger.

Klimautfordringen
Utfordringene med menneskeskapte klimaendringer er for alvor kommet på dagsordenen. Dette kommer helt klart til å legge premisser for politikkutforming, og det blir viktig at vår næring også gjennomfører tiltak som kan gi et bidrag i positiv retning. Ikke for å bagatellisere utfordringene, men sett i et historisk perspektiv er det lov å være noe undrende til at det er rødt kjøtt som er blinket ut som en av de viktige årsakene til dagens situasjon og ett av de områdene som skal bære belastningen framover. I 1910 var det i Norge om lag en million storfe, hvorav cirka 700 000 melkekyr. I 2015 er det om lag 250 000 melkekyr. Med cirka 450 000 færre kyr produseres det rundt regnet 500 millioner kg mer melk, og produksjonen av storfekjøtt er økt fra 30 til 80 millioner kg.

Sannsynligvis må forklaringen på menneskeskapte klimaendringer søkes andre steder enn i produksjonen av rødt kjøtt. I en situasjon der matvareproduksjonen må økes, blir det et paradoks at fokuset settes på drøvtyggerne, da disse er i stand til å produsere høyverdig mat på grasarealer.

Økende eksport
Internasjonal vekst er en av fire hovedpilarer i Geno sin strategi. 2015 ble et godt år for Geno Global as og vi vurderer at det er et betydelig potensial for videre vekst. Den svært anstrengte økonomien i europeisk melkeproduksjon har medført hard konkurranse om kundene. Mange har valgt å bruke opp sædlageret i dunkene i stedet for å kjøpe ny sæd.

Vi har også tidligere erfart at i perioder med stort behov for kostnadsreduksjoner, har det slått positivt ut for salget av NRF. Vårt fremste salgsargument er å kunne dokumentere stort produksjonspotensial og lave kostnader. Det er interessant å merke seg at Henk Schoonvelde, en av

Styret i Geno 2015: F.v. Ole Magnar Undheim, Inger-Lise Ingdal, Jan Ole Mellby, Torill Nina Midtkandal, Mari Trosten, Marit Lahlum Ruud, Jon Helge Sandal og Morten E. Bratengen. Foran f.v. Kjetil Larsgard og adm.dir. Sverre Bjørnstad. Bildet er tatt i forbindelse med styreturen til Jæren og Jærmessa i august. Foto: Mari Bjørke

de nederlandske produsentene som har brukt NRF inn i sitt avlsopplegg de siste 10 årene, i en sammenlikning foretatt av European Dairy Farmers (EDF) kom ut med en nettofortjeneste som er 568 euro høyere per ku i 2014 enn gjennomsnittet av de hollandske produsentene som er med i EDF.

Dessverre er Irland et marked hvor vi ikke har lykkes i tråd med våre planer. Derimot har vi lykkes meget godt i Polen, og styret har derfor besluttet at vi i 2016 skal bruke mindre ressurser på Irland til fordel for bedre oppfølging i Polen.

Norske datterselskaper

SpermVital as har hatt en meget positiv utvikling i 2015. Om lag 18 prosent av sæden som er omsatt i Norge er nå med SpermVital-teknologi. Det er inngått avtaler med flere seminselskaper i Europa og interessen for produktet er klart økende. Det ble i 2015 innvilget et stort forskningsprosjekt for å tilpasse teknologien til bruk på svin. Til sammen har selskapet FoU-prosjekter til en samlet verdi av 45 millioner kroner de neste tre årene.

Cryogenetics as har tatt en ledende posisjon innenfor reproduksjon på fisk. Flere avls- og havbruksselskaper omtaler Cryogenetics som en viktig teknologileverandør i forbindelse med selskapenes framtidige vekst. Satsingen mot zebrafiskmarkedet i USA har imidlertid vist seg mer krevende enn forutsatt og det tar tid å få innpass med selskapets teknologi i dette markedet. Likedan er styrets vurdering at en i 2016 må vurdere selskapets forretningsmodell mot oppdrettsnæringen. Teknologien er meget etterspurt, men selskapet bærer i dag en for stor risiko knyttet til de ulike biologiske forholdene som påvirker tidspunkt og volum ved frysing av melke. Zebrafisk, forretningsmodell med økt inntjening og videreutvikling av nye teknologier får hovedfokus i 2016.

BoviBank as ble besluttet avviklet som eget selskap i 2015. Intensjonen med BoviBank var å kople dataene til Tine og Geno for å kunne påvise hvilke gener som styrer ulike funksjoner. Vi mente også det kunne være et potensial for å benytte data fra våre databaser til sammenliknende studier på mennesker. Vi lyktes ikke med dette arbeidet og valgte derfor å avvikle selskapet. Muligheten for tilsvarende samarbeidsprosjekter er imidlertid videreført i en avtale mellom Geno og Tine.

BioBank as. I forbindelse med omlegging til genomisk seleksjon får BioBanks virksomhet en økende betydning for avlsselskapene. Vi vurderer selskapets aktivitet nå som et viktig avlstiltak. De har investert mer i robotisering og øker dermed kapasiteten, samtidig som enhetskostnadene reduseres. Mattilsynet har åpnet opp for at den enkelte produsent skal kunne ta DNA-prøver ved hjelp av en spesiell merketang. BioBank vil være godt rustet til å håndtere økt mottak av DNA-prøver fra hunndyr, når dette etableres som et tilbud i 2016.

Unike i et globalt marked

Andelen semin økte med èn prosent i 2015. Dette kan synes lite, men for Geno er det en milepæl at en nedadgående trend nå er snudd. Å øke seminandelen til 90 prosent innen 2018 er ett av Geno sine strategiske mål. Vi fikk en økning på 24 prosent i inseminasjon med kjøttfe, noe som er i tråd med signaler i markedet.

For både melk, storfekjøtt og avlsmaterialet blir markedsplassen stadig mer global. I Norge ser vi dette gjennom økende import og konkurranse. Det å kunne differensiere produktene gjennom å tilby noe som er unikt, og som er krevende å kopiere, får en økende betydning. De som er hardest rammet av melkekrisa i Europa er de som har satset på volum og kostnadseffektivitet, mens de som har klart seg best er de som har satset mot mer lokale markeder og spesialiteter. Spørsmålet er om næringa i 2016 bør bruke noe tid på å definere område hvor vi kan være unike, og deretter legge en strategi for hvordan dette skal bidra til å sikre både det norske markedet og eventuelt ta noen kvalitetssegmenter internasjonalt. Dette vil få økt aktualitet når eksporten av Jarlsberg utfordres.

Jan Ole Mellby
Styreleder

Sverre Bjørnstad
Administrerende direktør

Eierorganisasjon, marketing, kommunikasjon og IT

Medlemsorganisasjonen har fått mye informasjon om overgangen til genomisk seleksjon både på høstmøter og i andre sammenhenger dette året.

Sammen med eierorganisasjon og IT ble marketing- og kummunikasjonstjenesten i 2015 samlet i en felles avdeling både nasjonalt og internasjonalt. Å få dette til å fungere sømløst i alle markeder har krevd en god del koordinering, men skal etter hvert bidra til at hele Geno internasjonaliseres.

Arbeidet omfatter bidrag og støtte til internasjonale og nasjonale kampanjer samt materiell og utstillinger. Det jobbes også med felles struktur og plan for all marketing globalt, og vi er godt i gang med egen «Value proposition» for å dokumentere verdiene av NRF i ulike markeder. Vi har som mål å utnytte ressursene enda mer effektivt på tvers av land og markeder.

Årsmøtet
Genos årsmøte i 2015 ble holdt på Scandic Hotel Ringsaker i dagene 10.–11. mars.

Prisutdelinger
Genos avlsstatuett og pengepremie på 50 000 kroner gikk dette året til NRF-oksen 10909 Tangvoll (beste okse født i 2008). Oppdretter Jon Magne Bremseth fikk, sammen med sine sønner Eivind og Jonas, overrakt statuetten under Genos årsmøte.

Norturas pris for beste NRF kjøttokse ble tildelt Liv og Georg Reitan fra Skatval i Nord-Trøndelag for NRF-oksen 10913 Myhr. Også denne prisen ble overrakt under Genos årsmøte.

Genos eksportpris gikk for femte gang til NRF-oksen 10177 Braut. Oppdretterne Torbjørg og Ommun Braut fikk overrakt prisen under Genos årsmøte.

Valg
Styret har følgende sammensetning etter årsmøtet 2015:
- Jan Ole Mellby, leder
- Torill Nina Midtkandal, nestleder og styremedlem region vest
- Mari Trosten, styremedlem region nord
- Inger-Lise Ingdal, styremedlem region midt
- Kjetil Larsgard, styremedlem region øst
- Ole Magnar Undheim, styremedlem region sør
- Marit Lahlum Ruud, ansattvalgt styremedlem
- Morten E. Bratengen, ansattvalgt styremedlem
- Jon Helge Sandal, ansattvalgt styremedlem

Oversikt over øvrige tillitsvalgte finnes bakerst i årsberetningen.

Styret
Styret i Geno SA har i 2015 hatt 10 møter, hvorav fire telefonmøter.

Saker til behandling
Styret har i beretningsåret behandlet 118 saker. En av de første sakene som ble diskutert i 2015 var søknad om medlemskap i NAV (Nordisk Avlsverdivurdering). Styret valgte å si nei til medlemskap i NAV, men de er positive til et videre nordisk samarbeid.

Som en følge av utbyggingen som er vedtatt på Hallsteingård, vedtok styret at midlene fra salget skal benyttes til tiltak som gir størst medlemsnytte. Geno vil stimulere til nydyrking av 500 dekar i Trøndelag, og styret vedtok kriterier for tildeling av nydyrkingsmidler.

På tampen av 2015 fattet styret en viktig beslutning for avlsarbeidet på NRF framover. Etter at saken har vært innom styrerommet flere ganger i løpet av året, vedtok styret i desembermøtet overgang fra avkomsgransking til genomisk seleksjon.

Av andre saker som styret har behandlet i beretningsåret kan nevnes nytt avlsmål, håndtering av innspill til jordbruksforhandlingene og vedtektsendringer.

Høstmøter 2015
Det ble gjennomført i alt 11 høstmøter: tre i nord, tre i midt, to i sørvest og to i øst. Til disse møtene var Geno-kontakter og årsmøteutsendinger innkalt.

Møtene er en god arena for kontakt mellom lokale tillitsvalgte og organisasjonens valgte og administrative ledelse. Regional representant fra Genos sentrale valgkomite deltok også sammen med lokal administrasjon i Tine.

Høstmøtene er organisasjonsmøter og ikke rene fagmøter, men i 2015 var det mye fokus på genomisk seleksjon og muligheter og konsekvenser i forhold til dette. Forslag til nye vedtekter ble også gjennomgått og diskutert.

Referater fra alle høstmøtene ble lagt på www.geno.no, og info om dette ble sendt produsentlagene i tillegg til at det ble formidlet fra møtene både i Bondebladspalten og Buskap.

Aktiviteter i produsentlagene
Sentralt har vi ikke full oversikt over alle Geno-relaterte aktiviteter i produsentlagene i 2015.

Ung kompetanse: Matt Olson fra USA og Mari Hage fra Skreia har vært traineer i Geno i hhv. 10 uker og åtte måneder dette året. Foto: Mari Bjørke

Vinner av klassen eldre NRF under Jærmessa 2015 ble kua Sjokolade med far 10612 Permoen. Her sammen med eier Ingunn Dyvik. Foto: Liv Kristin Sola

På Matfestivalen i Hokksund ble utstillingas beste ku inseminert mens den fortsatt bar vinnerbanneret på ryggen. Veterinær er Ragnhild Thorud, kua heter 1086 og eier er Leif Ove Sørby, Vestfossen. Foto: Nina Fors

Vi har registrert om lag 10 vandre-utstillinger samt Geno-deltakelse på om lag 20 produsentlagsmøter/-kurs. I tillegg har det vært arrangert cirka 15 kalve-mønstringer.

Høringen om vedtekter ga tilbakemelding fra flertallet av lagene med i hovedsak stor oppslutning om forslaget.

Ut over det som er nevnt av møter med mer, skjer oppfølging av medlemmene i Geno via web, Bondebladet, Buskap og webinarer, noe e-post, tekstmeldinger (sms) og telefonmøter. Det sendes månedlig e-post med nyhetsbrev til tillitsvalgte lokalt og sentralt.

På lokalplanet har Geno og Tine felles medlemsorganisasjon. Det gjennomføres årlige evalueringsmøter mellom Geno og administrasjonen i Tine for å følge opp både avlsarbeidet og medlemsarbeidet.

Buskap
Medlemsbladet Buskap går til alle med-lemmer. Det er i 2015 produsert åtte nummer med til sammen 748 sider. I gjennomsnitt ble det distribuert 12 321 eksemplarer av hvert nummer, og ifølge Fagpressens lesertall hadde bladet 28 000 lesere. Når det gjelder annonse-inntektene, ble det en liten oppgang sammenlignet med 2014. Bladet pub-liseres også digitalt. Det digitale arkivet, som går tilbake til år 2000, ligger på www.geno.no/Medlem/Buskap.

Husdyrtreff
Husdyrtreff er et samarbeidsprosjekt mellom Nortura, Geno, Tine og Norsvin, der elever ved VG3, studieretning for landbruksfag og naturbruk blir invitert til en husdyrfaglig tevling. Elevene får tilsendt oppgaver som er forankret både i praktisk husdyrbruk og i landbrukssamvirket. I tillegg får landbruksskolene oppdatert faginformasjon og tilbud om foredrag fra organisasjons- og fagpersonell i de fire organisasjonene. I årets konkurranse deltok 251 elever fra 14 landbruksskoler.

Landsvinnere på storfe ble Even Ekeberg, Karina Orset og Hallvard Sollien fra Tomb Videregående skole og landbruksstudier.

Geno på web
Hele 74 prosent av medlemmene i Geno er daglige internettbrukere, og andelen er enda større blant dem under 40 år. Over 80 prosent av medlemmene kjenner Geno sine websider. Vi har de siste årene valgt å legge stadig mer av medlemsinforma-sjonen på web. I en undersøkelse utført av AgriAnalyse i november 2015 mente 71 prosent av melkeprodusentene i Norge at Genos websider er svært nyttige/ganske nyttige.

Vi har i 2015 hatt om lag like mange besøk og brukere som tidligere på www.geno.no. Oksekatalogen.no fikk en oppgradering i 2015 og her har bruken økt med cirka 15 prosent sammenlignet med fjoråret. Bruken av oksekatalog-app har økt med 22 prosent. Geno portal er en påloggingstjeneste der medlemmer og inseminører kan hente ut sine faktura-spesifikasjoner, få oversikt over egne inseminasjoner etc. Det er en klar tendens til at samtlige av Genos webtjenester i større grad enn før søkes opp via mobil eller nettbrett. Alle nettsteder er nå til-passet mobil.

Den årlige Geno Global-konferansen er et møtested for ansatte fra hele konsernet nasjonalt og internasjonalt, samarbeidende organisasjoner og partnere/distributører fra flere verdensdeler. Fagoppdatering og erfaringsutveksling er viktige tema, og årets konferanse samlet flere deltakere enn noen gang. Foto: Rasmus Lang-Ree

Våre globale nettsider, www.genoglobal.com, produseres på flere språk. Vi har hatt en veldig fin økning i bruken av disse sidene, mye takket være at vi har delt det som er publisert i ulike sosiale medier og på ulike språk.

Geno er til stede i de sosiale nettverkene Instagram, Facebook, LinkedIn og Twitter både på norsk og engelsk samt også noe på italiensk og polsk, og vi mener at også disse kanalene tjener sin hensikt. Geno må være til stede der medlemmer og kunder er, og kanalvalgene endres over tid. Andelen medlemmer som oppgir at de er på Facebook øker fortsatt. Vi når imidlertid en betydelig yngre målgruppe samt kvinner gjennom blant annet Facebook.

I tillegg til alt dette drifter vi også bloggen www.dairycrossbreeding.com. Denne er viktig for å nå det internasjonale markedet.

Pressedekning
Geno har sendt ut pressemeldinger i forbindelse med overgang til genomisk seleksjon, ved flytting av hovedkontor, avkomsgranskinger, bioteknologimiljøet og årsmøtet. Vi stiller også opp for ulike medier ved behov og fikk blant annet et positivt Dagsrevy-innslag om bio-teknologimiljøet i november. Det har også vært mange og positive innslag i ulike medier om NRF-etableringen i Bosnia.

IT
Det er viktig for Geno å ha gode IT-verktøy og -løsninger for å støtte og sikre god kvalitet på virksomheten vår. I 2015 ble det innført et nytt kunde- og salgsstøtte-system på tvers av selskaper i konsernet. Dette blir et sentralt verktøy i arbeidet mot både internasjonale og nasjonale markeder framover.

IT er strategisk viktig for å lykkes både i semin- og avlsarbeidet. I 2015 startet vi to spennende prosjekter, BullIT og GS-prosjektet, der IT-løsninger og intern kompetanse og ressurser er viktige suksessfaktorer.

I forbindelse med at Geno og Norsvin flyttet inn i felles hovedkontor, er også IT-avdelingene samlokalisert. Det er eta-blert et synergiprosjekt med tanke på å hente ut fordeler gjennom dette utvidede fellesskapet innen IT.

24. juni inviterte de tre avlsorganisasjonene Geno, Norsvin og TYR til storstilt åpning av felles kontorer i ett av Hamars mest særegne lokaler – Nestlés gamle melkefabrikk i Storhamargata 44. Marketing- og kommunikasjonssjef Mari Bjørke ønsket velkommen. Til høyre står daværende ordfører i Hamar, Morten Aspeli. Foto: Matt Olson

Forretningsutvikling i Geno SA

2015 ble det første året med forretningsutvikling på plass som egen enhet i Geno. Året har gitt gode muligheter for å starte kartlegging av oppgaver og prioriteringer.

Hovedfokuset dette året har vært å styrke samarbeidet og søke nye samarbeidspartnere for Genos internasjonale virksomhet i tråd med vedtatt strategi om forsert internasjonal vekst. Det arbeides med å se på hvordan vi kan etablere et større distribusjons- og salgsnett i nye og strategiske markeder. Parallelt fokuseres det på å reforhandle eksisterende og forhandle fram nye distribusjonsavtaler.

Kjønnsseparert sæd
Temaet kjønnsseparert sæd har på nytt vært bragt på banen i 2015 for å se nærmere på hvilke muligheter som finnes for å etablere mer rasjonelle løsninger for Geno. Ny kontakt med leverandør er etablert og det pågår arbeid med å vurdere mulige løsninger og hvilke kostnader disse vil medføre.

Verdiskaping
Genos datterselskaper, både Geno Global, SpermVital og Cryogenetics, er områder der forretningsutvikling har vært involvert for å bidra til verdiskaping for Geno SA.

Produktvalidering av NRF
Den rent finansielle verdien av NRF-genetikken som produkt er et «nytt» område der det jobbes for å sikre ytterligere dokumentasjon. Etter arbeidet som er gjennomført i 2015 ser en at verdien av NRF som komponent i avlsopplegg, under produksjonsbetingelser i de land vi eksporterer til, er høy. Dette er i 2015 samlet som en produktvalidering som kan brukes i salgsarbeidet internasjonalt og som kan åpne nye dører. Dette viser også hvilke verdier som skapes med det målrettede avlsarbeidet som gjøres i Norge og det balanserte avlsmålet Geno har utviklet.

Produktvalidering og prosessutvikling innen internasjonalt salg av NRF-genetikk er en viktig del av forretningsutviklingen. Dette området vil bli prioritert også i 2016, både i samarbeid med og som støttespiller til Geno Global og Genos marketing- og kommunikasjonsavdeling.

Styreleder Jan Ole Mellby (t.v.) og styremedlem Inger-Lise Ingdal på besøk hos Elling Aarsland i Aarsland Ku DA på Vigrestad i Rogaland. Foto: Mari Bjørke

NRF I USA

Sean Mallett
Harmony Organic Dairy, Idaho, USA

– Jeg tror at kyrne til de melkeprodusentene som gjør suksess i framtida vil ha innslag av NRF-genetikk, sier Sean Mallett.

Sean Mallett og kona Staci eier en svært framgangsrik økologisk gård, Harmony Organic Dairy i Twin Falls, Idaho, med en besetning på 1450 melkekyr. Mallett er svært fornøyd med NRF-genetikken, og data fra mer enn 1000 NRF-krysninger er med og underbygger entusiasmen hans.

– Jeg har brukt NRF-sæd siden 2009. 50 prosent av kyrne i besetningen er nå NRF x Holstein, 25 prosent er ren Holstein og 25 prosent er NRF x (Holstein x Jersey). Vi melker de 1450 kyrne tre ganger i døgnet i en 2 x 26 parallellstall og fôrer opp 1300 ungdyr selv, sier Sean.

Ifølge Sean er god fôrutnyttelse fra fødsel og gjennom hele laktasjonsperioden, mindre dyr, flotte jur, gode helse-egenskaper og svært god fruktbarhet (10 prosent høyere drektighetsprosent enn Holstein) samt høy ytelse med høyt tørrstoffinnhold de viktigste fordelene med å bruke NRF. – Vi følger regelverket for økologisk drift inkludert økologiske regler for sykdomsbehandling og bruker ikke hormoner. I tillegg har vi dyra på beite 120 dager i året, sier Sean.

– Gjennomsnittsytelsen i besetningen er 30 kg per dag med 3,75 prosent fett og 3,3 prosent protein. NRF-genene er med og løfter Holstein. Gjennomsnittsytelse per år er 9 525 kg mens gjennomsnittet i USA er 6 804 kg, noe som gjør at vi er blant de 10 prosent beste økologiske besetningene, fastslår Sean Mallett.

I det store og hele opplever ikke Sean kalvingsproblemer eller dødfødsler blant NRF-dyra. I tillegg er de i godt hold etter kalving. – Det er de minst problematiske dyra jeg noen gang har hatt, sier Sean og nevner at familien i 23 år drev konvensjonell melkeproduksjon der de på det meste melket 10 000 kyr.

– NRF-dyra er vitale, sterke, effektive og fruktbare. De er lette å ha med å gjøre og vil holde seg friske og produsere melk i mange år, avslutter Sean.

NRF I ENGLAND

Arthur Palmer
Staffordshire, England

– Jo mer vi ser på tallene, jo mer overbevist blir vi om fordelene med den norske genetikken. Da Geno startet markedsføringen av Norsk Rødt Fe og vi fikk se dyra i ulike besetninger, bestemte vi oss for å bruke denne genetikken, forteller Arthur Palmer.

Staffordshire-bonden Arthur Palmers hovedfokus i den 400 kyr store besetningen er å maksimere grovfôrbruken og oppnå høy ytelse i det han beskriver som et enkelt og ukomplisert driftssystem basert på konsentrert kalving og beitebruk.

Besetningen har en gjennomsnittsytelse på 10 063 kg melk med en fettprosent på 4,02 og proteinprosent på 3,26. Celletallet ligger på 171 000 og kalvingsintervallet er 402 dager. Utrangeringsprosenten ligger på rundt 15 takket være holdbarheten til krysningsdyra.

Fram til 2006 var Arthur Palmers besetning ren Holstein med kun fokus på produksjon. Han ønsket seg imidlertid kyr som var bedre tilpasset det enkle grasbaserte systemet og som kunne utnytte grovfôret effektivt. I dag er 30 prosent av dyra i besetningen krysninger.

– Vi brukte skandinavisk rød første gang i 2007 og endte opp med 34 krysningskyr i besetningen. Vi likte dem, men la egentlig ikke spesielt merke til dem fordi de var helt problemfrie, uten verken mastitt eller haltheter, sier Arthur.

Besetningen består nå av 35 NRF førstekalvskyr og 85 kviger etter 10918 Val, 10624 Ruud og 10739 Ravn. I tillegg har Palmer 70 ettårgamle kviger etter 10462 Sørmarka.

Palmer har flere kyr i 6. laktasjon som melker mer enn 10 000 kg. Han har erfart at krysningskyrne passer godt inn i driftssystemet og at de produserer melk uten problemer. Fruktbarheten er merkbart bedre med færre dager fra kalving til første brunst og høyere drektighetsprosent. 52 prosent av kyrne er drektige før de er hundre dager ut i laktasjonen. Holdbarheten er også forbedret.

Eksempel på kommunikasjon
mot internasjonale markedet.
Foto: JH Studios

Avl

2015 ble et spennende og utfordrende år i forhold til forskning og utvikling, og da spesielt med tanke på å legge til rette for innføring av genomisk seleksjon (GS).

Fokus på forbedringer av eksisterende modeller for avlsverdivurdering, optimalisering og implementering av genomisk seleksjon, justert avlsmål samt gjennomføring og oppfølging av mange spennende FoU-prosjekter har stått sentralt.

Spesielt fokus har vi hatt på optimalisering og implementering av genomisk seleksjon. Vi har jobbet med GS i mange år og vært delaktige i flere FoU-prosjekter nasjonalt og internasjonalt. Vi har implementert GS i Geno sitt avlsopplegg fra 2011, men da som bruk i pre-seleksjon, det vil si kun til innkjøp av de beste seminokseemnene. I løpet av de siste årene, og spesielt i 2015, har vi imidlertid oppnådd betydelig økt sikkerhet på våre GS-verdier, vi har forbedret metodikken og samtidig startet et prosjekt for mer effektiv avlsverdivurdering (mer automatisert avlsverdivurdering og forbedrede IT-løsninger). Målsettingen har hele tiden vært at GS skal implementeres sterkere i Geno sitt avlsopplegg.

Avkomsgransking
Det ble gjennomført tre avkomsgranskinger i 2015 og totalt 104 okser ble gransket første gang. Årgangen toppes av 11191 Vamman med 19 i samla avlsverdi og etterfølges av 11147 Enger med 18 i samla avlsverdi. I fjor hadde vi imidlertid en svært god årgang, og det ble vanskelig å slå toppoksene fra 2014.

Justering av avlsmålet
Som en følge av tilbakemeldinger fra høringene i produsentlagene ble det foretatt en justering i avlsmålet for NRF.

I tillegg er noen av egenskapene i NRF-avlen forbedret i løpet av 2015 og dette har naturlig nok påvirket avlsverdier/indekser enten positivt eller negativt. Blant annet er det gjort endringer for kalvingsegenskaper, jurhelse og andre sykdommer.

Kalvingsegenskaper
Det ble fra gransking 3-2015 implementert indekser for drektighetslengde og størrelse på kalven for å få mer nøyaktig beskrivelse av årsakene til kalvingsproblemer. Drektighetslengde beregnes fra inseminasjons- og kalvingstidspunkt, med et gjennomsnitt på 278 dager, og variasjonen mellom avkomsgruppene til de ulike seminoksene som far til kalv er stor. Størrelse på kalven (liten, middels, stor) registreres i forbindelse med kalvinga. Andelen av store kalver etter ulike okser varier fra 3 til 30 prosent. For eksempel har den tidligere eliteoksen 10909 Tangvoll 19 prosent av avkommene sine klassifisert som store ved fødselen. Høy indeks for kalvestørrelse betyr liten kalv.

Indeksene for kalvingsvansker benyttes i Geno avlsplan for å unngå kombinasjoner som gir vanskelige kalvinger.

Jurhelse
Samleindeks for jurhelse ble introdusert i gransking 3-2015 og har 18 vekttall i samla avlsverdi. Den består av klinisk mastitt og celletall, vektet henholdsvis 60 prosent og 40 prosent.

Andre sykdommer
Ved justering av avlsmålet i 2015 ble vekten på Andre sykdommer økt fra 2 prosent til 4 prosent i samla avlsverdi. I det lå det føringer om at det skulle gjøres en forbedring i beregningsmåte. Fra gransking 3-2015 er det derfor blitt beregnet indekser for en rekke enkeltsykdommer. Disse indeksene blir så kombinert til samleindeksen Andre sykdommer. Dette gir bedre kontroll på virkningen av vektene.

I tillegg til ketose, melkefeber og tilbakeholdt etterbyrd inkluderes også fruktbarhetslidelsene eggstokkcyste, børbetennelse og brunstmangel. Delindeksen for hver sykdom er basert på opplysninger fra 1. til 5. laktasjon. Laktasjonene kjøres sammen og de tre første laktasjonene vektes etter frekvens til delindeksen for sykdommen.

Sykdomsindeksene veies så sammen til samleindeksen Andre sykdommer (se tabellen under). Vektene er basert på frekvens og alvorlighetsgrad til de ulike sykdommene. Melkefeber har fått økt seleksjonstrykk fordi den har blitt vanlig i seinere laktasjoner og påfører både kostnader og redusert dyrevelferd.

Sykdom	Vekt
Mekefeber	45
Ketose	15
Tilbakeholdt etterbyrd	15
Eggstokkcyste	15
Børbetennelse	5
Brunstmangel	5

Avlsmål for NRF gjeldende til juni 2015

Egenskap	Vektlegging (%)
Melk	28
Mastitt	21
Fruktbarhet	18
Jur	15
Bein	6
Kjøtt	6
Lynne	2
Andre sykdommer	2
Utmelking	1
Kalvingsvansker	0,5
Dødfødsler	0,5

Avlsmål for NRF gjeldende fra juni 2015

Egenskap	Vektlegging (%)
Melk	28
Jurhelse	18
Fruktbarhet	18
Jur	18
Kjøtt	6
Andre sykdommer	4
Klauvhelse	4
Bein	2
Lynne	1
Kalvingsvansker	0,5
Dødfødsler	0,5

Fokus på implementering og optimalisering av GS
For å øke sikkerheten på genomiske avlsverdier er det gjennomført en rekke tiltak de siste årene. Ny SNP-chip for NRF, genotyping av hunndyr, forbedret metodikk for beregning av GS-verdier (GS «one-step»), forbedret imputering (integrering mellom ulike dyr som er genotypet med forskjellig SNP-chip) og videre arbeid med avlsplanlegging.

Det vil alltid være noen utfordringer med nye metoder og modeller som tas i bruk, men generelt ser vi svært positive resultater fra beregninger med ny GS «one-step»-metodikk, samtidig som vi avdekker forbedringspotensial i de generelle modellene. Spesielt for

Jon Magne Bremseth og sønnene Eivind (til venstre) og Jonas fra Hegra i Nord-Trøndelag var stolte mottakere av Genos avlsstatuett i 2015. De fikk statuetten for NRF-oksen 10909 Tangvoll. Foto: Rasmus Lang-Ree

egenskaper med lav arvegrad, og som tidligere var ansett som litt «problem-egenskaper», ser vi nå at GS kommer bra ut. Et viktig arbeid framover blir derfor å forbedre eksisterende modeller på mange av egenskapene.

Som følge av alle forbedringene de siste årene ble det i løpet av 2015 nedsatt et prosjekt med mandat å utrede full implementering av GS i Geno sitt avlsopplegg. Dette omfatter hele verdikjeden i Geno med alle avdelinger involvert. Prosjektet tar for seg alt fra avlsfaglige vurderinger, produksjon/anleggsstruktur, kommunikasjon, økonomi og i tillegg muligheten for økt seleksjon på hunndyrsiden. Dette er et spennende prosjekt som vil bidra til økt verdiskaping og sikre kostnadseffektive løsninger samtidig som fokus hele tiden er på økt deltaG og maksimal avlsmessig framgang på en bærekraftig måte.

FoU-prosjekter

Klauvhelseprosjektet

Klauvhelseprosjektet ble avsluttet i 2015 i forbindelse med avslutningen av doktorgraden til Cecilie Ødegård i begynnelsen av oktober. Dette er Geno sin første nærings-PhD. I forbindelse med prosjektet har tre klauvlidelser blitt inkludert i avlsmålet for NRF, korketrekkerklauv, infeksiøse klauvlidelser og forfangenhetsrelaterte klauvlidelser. Inkluderingen av klauvhelse i avlsmålet er et viktig bidrag i arbeidet som gjøres for å avle fram ei NRF-ku med god helse. Det ble også sett på hvordan klauvlidelser presterer i genomisk seleksjon. I prosjektet ble det konkludert at å ta i bruk genomisk informasjon er gunstig når avlsverdier skal beregnes.

Nye egenskaper

Forskning på nye egenskaper som for eksempel fruktbarhetsrelaterte sykdommer har blant annet resultert i at egenskapen Andre sykdommer fikk nytt innhold og mer vekt i samla avlsverdi. Bakgrunnen for endringen er at over tid utgjør ketose en relativt mindre og fruktbarhetsrelaterte sykdommer en relativt større andel av veterinærbehandlingene hos melkeku. Noen av disse sykdommene (for eksempel melkefeber og eggstokkcyster) er mer vanlig blant eldre kyr og det er derfor fordelaktig å inkludere informasjon fra flere laktasjoner ved beregning av avlsverdier. Vi har også funnet at dette gir noe bedre sikkerhet på genomiske avlsverdier for disse sykdommene. Vi har også beregnet genetiske parametere for kalvehelse og -overlevelse og undersøkt hvordan disse egenskapene best kan håndteres med genomisk seleksjon. Foreløpige resultater viser at dette er egenskaper som kan inkluderes i avlsarbeidet hvis det er ønskelig.

Bruk av data fra melkerobot (AMS)

Geno deltar sammen med NMBU, Tine og flere samarbeidspartnere i et stort tverrfaglig AMS-prosjekt som involverer forskning innen avl, besetningsstyring, ernæring og fôringsstrategier og dyrehelse. Dette er et fireårig prosjekt som startet i 2015. Hovedmålet med avlsdelen i dette prosjektet er å undersøke hvordan vi best kan utnytte nøyaktige og objektive mål fra AMS i avlsarbeidet. Basert på data fra AMS kan vi lage nye egenskaper som kan supplere, og muligens på sikt erstatte, dagens subjektive mål på for eksempel lynne, utmelkingsegenskaper og speneplassering med mer nøyaktige og objektive mål. Å ta i bruk nye og mer presise fenotyper vil også bidra til å øke sikkerheten på genomiske avlsverdier.

Andre samarbeidsprosjekter
I løpet av 2015 har Geno avsluttet to FoU-prosjekter som begge vil være viktige for en videre innfasing av GS i avlsopplegget. «Optimal contribution» er navnet på et prosjekt som er avsluttet og som har resultert i et verktøy som gjør det mulig å maksimere genetisk framgang samtidig som man begrenser innavlsøkningen. Dette blir et viktig verktøy for å optimalisere og styre oksebruken på en bærekraftig måte, spesielt i kombinasjon med sterkere innfasing og bruk av GS-eliteokser. I tillegg har vi sammen med Tine avsluttet et prosjekt på fettsyreprofiler i melk. Resultater fra prosjektet er svært lovende med muligheter for å selektere for ulik fettsyre-sammensetning i melka. Geno er også del av prosjektet «Foods of Norway», hvor vår målsetting er fôrutnyttelse hos NRF.

Publikasjoner og presentasjoner
Forskere i avlsavdelingen har i 2015 bidratt til å publisere fire artikler i internasjonale vitenskapelige tidsskift, tre i Journal of Dairy Science (http://www.journalofdairyscience.org) og en i Genetic Selection Evolution (http://www.gsejournal.org). Avls-avdelingen har også hatt presentasjoner på flere internasjonale møter og kongresser. Vi var med på fem presentasjoner under årets EAAP-kongress (www.eaap.org) og en på ICAR-konferansen.

Avlsavdelingen har også deltatt på mange fagmøter og skrevet en rekke fagartikler til Buskap og genoBULLetin i løpet av 2015.

Kua 0240 Ragnhild hos Kine Efteland Vølstad i Ålgård er datter av 11078 Gopollen.
Foto: Elisabeth Theodorsson

Eliteokser 2015 – antall sæddoser benyttet i Norge totalt

Okse nr	Navn	Oppdretter	Adresse	Avls-verdi per 31.12.15	Ordinær sæd	Sperm-Vital sæd	Kjønns-separert sæd	Totalt antall doser benyttet
10801	Dahle	Lisbeth Børset og Svein Magne Dahle	6320 Isfjorden	21	31 732	7 095	74	38 901
10811	Solvang	Sissel og Even Andrè Hyttebakk	7398 Rennebu	16	8 829	0	0	8 829
10909	Tangvoll	Jon Magne Bremseth	7520 Hegra	20	38 969	301	284	39 554
10923	Prestangen	Barbro Braastad og Bjørn Sønstevoldhaugen	2634 Fåvang	21	49 704	11 858	676	62 238
10965	Sandstad	Arnhild Rømo og Harry Nilsen	8145 Storvik	15	16 618	9 803	0	26 421
10971	Seim	Svein Seim	5912 Seim	14	20 015	4 480	0	24 495
11002	Framstad	Ola Framstad	2940 Heggenes	14	5 915	0	0	5 915
11032	Ring	Ring Samdrift DA	2390 Moelv	13	3 308	402	25	3 735
11033	Reitan 2	Ova-May N og Andor Reitan	7690 Mosvik	28	36 628	2 243	422	39 293
11039	Skjelvan	Erlend Lynum	7670 Inderøy	23	41 421	17 961	390	59 772
11048	Rønningen	Sanna Solbakken og Håvard Overland	7760 Snåsa	16	25 794	8 543	0	34 337
11053	Myrstu	Ove Fattnes	2485 Rendalen	16	10 508	2 985	0	13 493
11060	Nymoen	Siv Anita Lindsetmo	7892 Trones	17	25 916	4 982	207	31 105
11078	Gopollen	Barbro Braastad og Bjørn Sønstevoldhaugen	2634 Fåvang	27	25 026	0	245	25 271
11147	Enger	Bjørn Olav Enger	2850 Lena	18	10 977	0	0	10 977
11191	Vamman	Karl Erik Sørensen	7130 Brekstad	19	5 792	31	0	5 823
11572	Saur	Knut Sivertsen	8283 Leinesfjorden	19	5 134	254	0	5 388
11658	Ringstad	Wenche Ringstad	2943 Rogne	10	1 923	234	0	2 157
11690	Roen	Lars Inge Røen	6657 Rindal	19	1 711	209	0	1 920

Avlsmessig utvikling

FRUKTBARHET

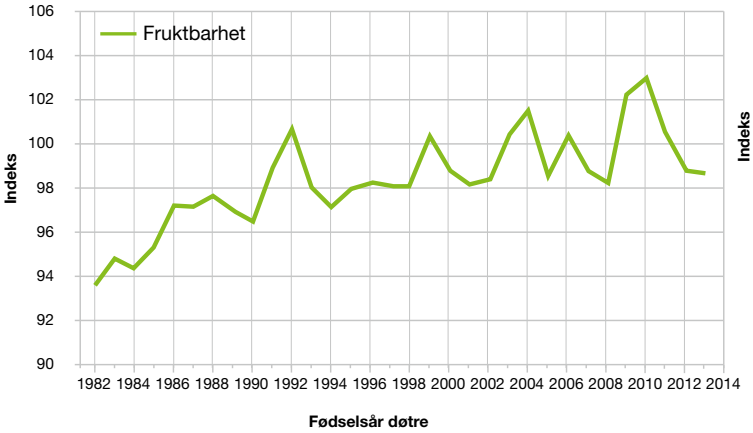

Figuren viser avlsmessig utvikling for fruktbarhet fra 1982 til 2013. I perioden 1987 til 2013 var gjennomsnittlig endring per år 0,13 poeng.

JUR OG BEIN

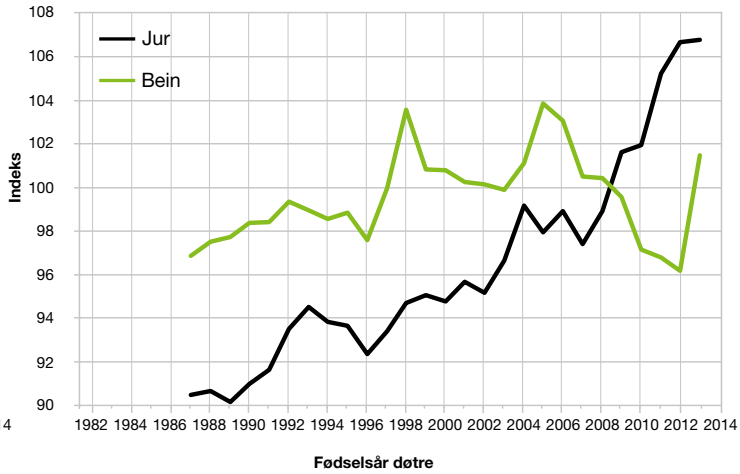

Figuren viser avlsmessig utvikling for jur- og beinindeks fra 1987 til 2013 på henholdsvis 0,56 og 0,07 poeng i gjennomsnitt per år.

PRODUKSJON

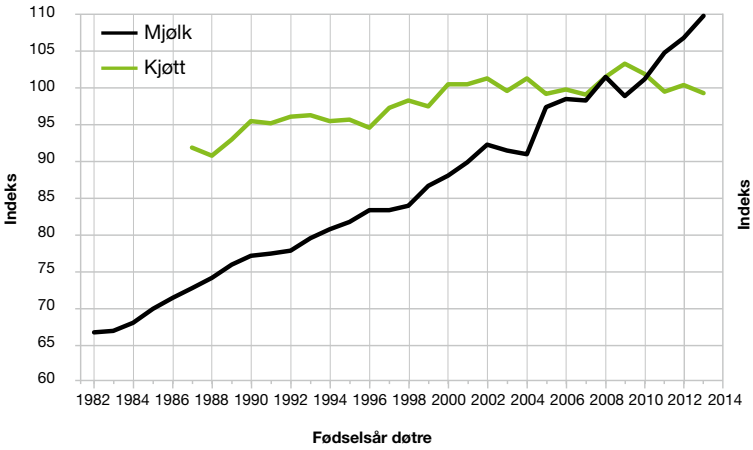

Figuren viser avlsmessig utvikling for melkeindeks fra 1982 til 2013. I perioden 1987 til 2013 var gjennomsnittlig endring 1,34 poeng per år. Avlsmessig utvikling for kjøttindeks var i samme periode 0,35 poeng i gjennomsnitt per år.

HELSE

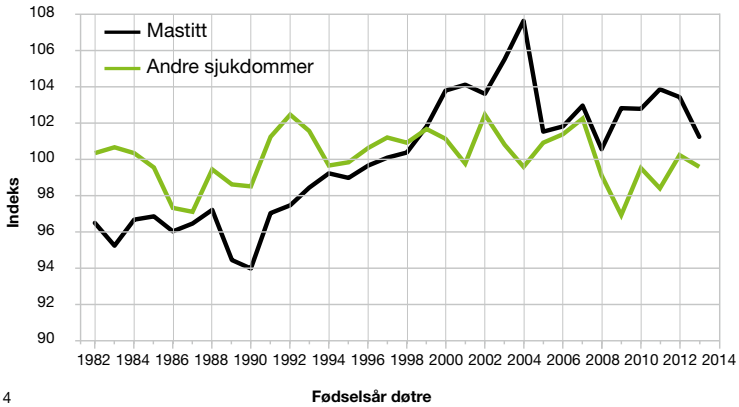

Figuren viser avlsmessig utvikling for mastitt og andre sykdommer fra 1982 til 2013. I perioden 1987 til 2013 var gjennomsnittlig endring per år på 0,32 for mastitt, mens andre sykdommer ikke har hatt en reell framgang i samme periode.

Status for innavl i NRF-populasjonen

Effektiv populasjonsstørrelse*	240
Innavlsøkning per generasjon	0,21 %
Innavlsøkning per år	0,04 %

* Effektiv populasjonsstørrelse brukes ofte som et mål på innavlstatus i en populasjon. Tallet beskriver antall ubeslektede individer som bidrar med gener til neste generasjon.

Lean benyttes når ansatte vurderer logistikk rundt innsamling av biologisk materiale til genomisk seleksjon. Røde lapper er flaskehalser eller problemer, grønne lapper er løsnings-/forbedrings-forslag. F.v. Kjell Erik Haugen, Trygve R. Solberg, Eiliv Kummen, Cecilie Ødegård, Ingunn Nævdal og Morten Svendsen. Foto: Sverre Lang-Ree

NRF-eliteokser brukt i 2015

10801 Dale

10811 Solvang

10909 Tangvoll

10923 Prestangen

10965 Sandstad

10971 Seim

11002 Framstad

11032 Ring

11033 Reitan 2

11039 Skjelvan

11048 Rønningen

11053 Myrstu

11060 Nymoen

11078 Gopollen

11147 Enger

11191 Vamman

11572 Saur

11658 Ringstad

11690 Roen (bilde mangler)

Marked Norge

2015 har vært et bra år for Geno med stor aktivitet og godt salg. Målet var å øke seminandelen med en prosent fra i fjor, og det har vi klart.

Seminandelen er nå på 85,7 prosent, noe som er et historisk høyt nivå. Det jobbes aktivt inn mot store besetninger som benytter lite eller ingen semin, så vi håper at den positive trenden fortsetter også inn i 2016.

Markedet
Året har også vært suksessfullt i forhold til salg av Heatime. Vi har gjennomført to Heatime-kampanjer og det er disse som har generert de fleste salgene. I forbindelse med den første kampanjen lanserte vi to nye tilbud, Heatime Junior samt en nedbetalingsordning over tre år. Heatime Junior er en billigere løsning enn Heatime RuminAct der antallet transpondere er låst til maksimum 20, men dette er likevel et svært bra alternativ i kvigebinger der mange benytter gårdsokse. Heatime Junior er derfor et svært viktig tiltak i kampen mot gårdsoksen.

Nedbetalingsordningen over tre år gjelder både Heatime Junior og Heatime RuminAct og har blitt godt mottatt i markedet. Totalt for året er det solgt 136 anlegg mot et budsjettert anslag på 90 anlegg.

Avdelingen har gjennomført fem markedsuker der vi har intensivert arbeidet med besetningsbesøk, inseminørmøter og fagmøter. Distribusjonen av sæd har gått uten store problemer.

Kurs og møter
I mars ble det arrangert teknikerkurs for fire svært motiverte deltakere. De startet deretter sin jobbkarriere i Halsa, Vik i Sogn, Hadeland og Marnardal.

Det er arrangert to storfeskolekurs dette året, begge med tema fruktbarhet. Et fulltegnet kurs ble holdt på Store Ree. I tillegg ble det stor suksess med et desentralisert fruktbarhetskurs som ble holdt på Øksnevad vidaregåande skole i Rogaland med 33 deltakere.

Det er arrangert fem eierinseminørkurs og tre insemineringskurs for veterinærstudenter. Det er også arrangert ett drektighetskontrollkurs for veterinærer og ett for semin teknikere.

Det er holdt etterutdanningskurs for veterinærer i samarbeid med NMBU.

Det er gjennomført dialogmøter med Den norske veterinærforening og Den Norske Semin teknikerforening.

Det er arrangert fem regionale samlinger over to dager for avlsrådgiverne.

Utvikling
Vi har deltatt i utviklingen av en Hold-app som ble lansert i november og en Brunst-App som forhåpentligvis lanseres i løpet av 2016.

Et jevnt sig av publikum kom innom Geno sin stand i husdyrhallen under Dyrsku'n i Seljord. Kristin Mengshoel (t.v.), Ingunn Nævdal og Agnete Børresen i Marked Norge står klare til å svare på spørsmål. Foto: Kjetil Sunde

Marked Norge har siste året hatt stort fokus på kursing, flere inseminasjoner og økt semintilslutning. Her er det veterinær og ansvarlig for seminkursene i Geno, Vilde Granne Kvale som inseminerer ei ku. Foto: JH Studios

Det har dette året blitt satt i gang et prøveprosjekt i tre distrikter der avlsrådgiverne har ansvar for å kjøre alle avlsplanene. Dette vil bli evaluert i 2016. Det er foretatt ny inndeling av avlsplanarbeidet. «Pluss» og «Super» er betalingstjenester mens «Enkel» er en del av grunnpakka. Salget av Avlsplan Super øker, og det er satt ambisiøse mål for salg i 2016.

PAG drektighetstest (pregnancy associated glycoprotein) er testet ut og lansert i samarbeid med Tine.

Geno deltar i utviklingen av Tine Bedriftsstyring med ansvar for fagområdet fruktbarhet. Kravspesifikasjon på dette skal være klar innen 1. juni 2016.

Det er startet opp et stort prosjekt som går på effektivisering av avlsverdiberegning. Dette er svært kritisk i forhold til å lykkes med rutinemessig kjøring av avlsverdiberegninger når dette skal gjøres hver 14. dag fra 01.01.17.

Kunstig organ for trening i inseminasjon og tidlig drektighetskontroll er utarbeidet og presentert på ESDAR-kongress i Bulgaria.

Organisering
Fra juni 2015 tok Marked Norge over ansvaret for avkomsgranskingen og fenotypetesten på Øyer. Bakgrunnen for dette var at avlsavdelingen skal få mer tid til å drive med utvikling. Begge oppgavene vil fortsatt bli gjort i nært samarbeid med avlsavdelingen.

Geno har fortsatt jobbingen med smittevern, og felles retningslinjer for alle organisasjoner innen Helsetjensten for storfe er sluttført.

I forbindelse med at Geno, Norsvin og Tyr ble samlokalisert på Melkefabrikken ble det også etablert felles kundesenter. Dette har ført til ansettelse av en ny medarbeider i kundesenteret. Ellers har kundesenteret hatt stort fokus på utadrettet kontakt med eierinseminører, salg av Heatime og som kurs- og messeansvarlig.

Norsk Sau og Geit har sagt opp sin avtale med Nortura på Særheim, men styret i Geno har vedtatt at Geno fortsatt skal være på Særheim. Norsk Motormuseum vil bli leietakere, og det må foretas en oppgradering av lokalene der.

Utstillinger
Geno har deltatt på utstillinger i Balsfjord, Batnfjordsøra, Varhaug, Evje, Seljord, Eiker, Lillestrøm og Valdres. Agroteknikk på Lillestrøm er en svært viktig møteplass for produsenter fra hele landet og en viktig arena å være tilstede på for Geno.

Fylkesvis oversikt over semintilslutningen per oktober 2015

Fylke	Semin tilslutning %	Økning fra 2014 i %
Østfold	87,40	2,9
Akershus	82,22	0,2
Hedmark	92,78	1,4
Oppland	82,26	0,0
Buskerud	85,31	1,4
Vestfold	87,13	1,9
Telemark	87,52	-0,7
Aust Agder	62,20	-0.5
Vest Agder	79,08	-0,4
Rogaland	77,72	1,2
Hordaland	88,71	0,3
Sogn og Fjordane	94,99	0,6
Møre og Romsdal	89,40	0,6
Sør-Trøndelag	86,87	0,8
Nord-Trøndelag	88,92	0,9
Nordland	86,66	0,4
Troms	84,13	0,3
Finnmark	80,31	4,2
Landet	**85,66**	**0,8**

Produksjon

I 2015 er det godkjent 118 NRF-okser, 18 kjøttfeokser og 9 okser av gamle raser til semin.

Testingsstasjonen på Øyer har mottatt 198 NRF-okser og 17 kalver av gamle raser i 2015. Kalvene hadde en gjennomsnittsalder på 119 dager ved ankomst. Rekrutteringen er godt fordelt over hele landet, og kalvene har i all hovedsak vært av bra kvalitet ved ankomst. Transporten har gått uten uhell, og vi har ikke observert at lange transporter påvirker dyrene negativt.

Helsemessig har 2015 vært et svært bra år for testingsstasjonen. Vi fikk etablert bedre mottaksforhold og forlenget isolatperioden til fire uker etter ankomst. Antall behandlinger med antibiotika mot luftvegsinfeksjoner og klauvinfeksjoner er dermed kraftig redusert. Kvaliteten på grovfôret som ble høstet i sommer var tidenes beste, og dette gir trivelige og robuste okser.

Venteokser og eliteokser
Per 31.12.15 sto det 400 NRF-okser i venteokseanlegget på Store Ree. 17 nye lovende okser ble flyttet fra venteokseanlegget til eliteoksefjøset.

På Hallsteingård står det til enhver tid 8–12 NRF-okser. Laboratoriet på Hallsteingård kjører fast produksjon på noen eliteokser til det norske markedet. I tillegg produseres det sæd av noen okser til det internasjonale markedet etter bestilling fra Geno Global.

Kjønnsseparert sæd
Vi har hatt et svært begrenset lager av kjønnsseparert sæd dette året. Det er sendt sæd til Cogent i England for kjønnsseparering av følgende NRF-eliteokser: 10801 Dahle, 10923 Prestangen, 11032 Ring, 11033 Reitan, 11039 Skjelvan, 11060 Nymoen og 11078 Gopollen. Dette har imidlertid ikke vært tilstrekkelig for å dekke etterspørselen i Norge.

For å kunne møte etterspørselen i det internasjonale markedet er det også sendt to levende NRF-okser til Cogent for kjønnsseparering. Disse er 10918 Val og 10579 Eggtrøen.

Oppdrag for andre
Produksjonsavdelingen yter bistand til SpermVital sin forsøksvirksomhet på Store Ree ved å stille maskiner og utstyr til disposisjon.

På Hallsteingård er det produsert 5000–7000 doser sæd fra 29 av de 31 oksene i 2016-årgangen av kjøttfe ungokser. Dette skal dekke både det nasjonale og det internasjonale behovet. Etter avsluttet produksjon og fotografering er kjøttfeoksene sendt hjem til sine nye eiere.

Vårt nære samarbeid med Sintef har fortsatt også dette året, og Sintef har gjennomført flere av sine forsøk på Hallsteingård.

Også Cryogenetics har i 2015 hatt aktivitet på Hallsteingård. Dette har bestått i oppdragsfrysing av melke på Cryogenetics sitt laboratorium der og til vedlikehold av lageret for fiskemelke.

I november besøkte daværende landbruks- og matminister Sylvi Listhaug avlsorganisasjonene Norsvin, Geno og Tyr som alle er bærebjelker innen biotekmiljøet i Norge. Her hilser hun på NRF-oksen 11039 Skjelvan på Store Ree mens NRK Hedmark og Oppland gjør sine TV-opptak. Foto: Mari Bjørke

Geno Global as

2015 ble det beste året noensinne for eksport av Norsk Rødt Fe. Utover oppkjøpet i Xsires, Nederland er det i beretningsåret ikke gjennomført endringer med hensyn til forretningsstruktur.

Geno Global AS med datterselskaper hadde i 2015 en konsolidert omsetning på kr 37,6 millioner (kr 23,4 mill. i 2014) og et resultat før skatt på kr 2,4 millioner. Royalty og kjøp av sæd fra Geno utgjorde kr 4,5 millioner.

Geno Global-selskapene solgte totalt 560 000 sæddoser til 31 markeder i 2015. Av disse er det 412 500 NRF-doser.

Organisasjon
Selskapet har en person ansatt med kontorsted på Melkefabrikken, Hamar. Hans Kerkhof, daglig Leder i Xsires Holland, er andre halvår 2015 innleid på deltid for oppfølging av noen vekst-markeder. Uforandret siden 2014 har selskapet en hel og en kvart stilling på kontrakt i USA. I tillegg kommer ansatte i datterselskapene ute, til sammen 42 personer (de fleste på kommisjon).

Forretningsstruktur
Selskapet betjener de ulike markeder etter følgende modeller:

1. Gjennom egne datterselskaper (90 prosent eller høyere eierandel): Storbritannia, Italia og Nederland. I løpet av beretningsåret kjøpte Geno Global seg opp fra 50 prosent til 90 prosent i Xsires (Nederland). Geno Tyskland er fortsatt et sovende selskap, og uforandret eierandel for Geno Global er 55 prosent.

2. Franchising: Partnere som benytter Geno-profil uten at vi er vesentlig inne på eiersiden. Denne modellen inkluderer Geno Balkan og Geno Turkey.

3. Distributører: Uavhengige partnere som selger våre produkter (for eksempel ABS i USA og PH Konrad i Polen).

Utover oppkjøpet i Xsires, er det i beretningsåret ikke gjennomført endringer med hensyn til forretningsstruktur.

Fokusmarkeder (strategiske) har vært Italia, Storbritannia, Nederland, USA og Irland, de samme som i 2014.

For øvrige markeder, som enten betjenes av partner med Geno-profil eller andre distributører, er det i beretningsåret ikke gjennomført noen endringer.

Markedssituasjonen
Mange melkeprodusenter i Europa opplever økonomiske utfordringer etter bortfall av kvotesystemet (01.04.15). Dette har ført til økt produksjon i mange regioner/markeder og dramatisk reduksjon av melkepris.

Deltakerne under årets Geno Global-samling nøt det strålende været under en minnerik tur på Mjøsa med Skibladner, verdens eldste hjuldamper. Foto: Marie S. Skaare

Melkesektoren er i sterk endring i Europa, og mange bønder teller på knappene i forhold til å fortsette med drifta. Noe av det første produsentene prøver å spare inn er utgifter til semin/genetikk. Oksen blir mer brukt, og det er en sterk trend i bruk av billig kjøttfesæd i flere markeder (3–5 Euro til bonde). Til tross for dette har Geno Global-selskapene hatt en betydelig vekst i forhold til 2014.

Geno UK: «Budget Beaters» igjen: Teamet har levert et veldig bra resultat for 2015. Selskapet har hatt en kraftig vekst i forhold til 2014.

Geno Italy: Selskapet har tross ulike uheldige forhold i 2015 levert et akseptabelt null-resultat, det samme som i 2014. I første delen av beretningsåret hadde vi flere utfordringer her, blant annet mangel på kjønnsseparert sæd fra Geno med tap av ordrer som resultat. I tillegg skapte en ny forskrift mye støy i markedet. Ren-raset Holstein skulle favoriseres i forhold til krysninger med hensyn til tilskudd fra den italienske staten. Forskriften ble heldigvis ikke vedtatt, men vi mistet likevel ordrer på grunn av dette. Geno Italy har i beretningsåret gjennomført tiltak for å bedre situasjonen med hensyn til utestående fordringer og salgskraft i markedet.

Xsires: Selskapet hadde positive resultater til tross for en svært krevende markeds-situasjon. Et veltrimmet salgsteam er godt synlig i et tøfft konkurransebilde.

USA: Samarbeidet med ABS Global fungerer godt og salget i 2015 var det høyeste vi har oppnådd til nå. Men dette utgjør fortsatt en veldig liten andel av potensialet. Tettere oppfølging med ABS er nødvendig for å løfte salget til et nytt nivå, noe som igjen er avhengig av ressurser.

Irland: Fortsetter å skuffe da salget i 2015 igjen ble svært dårlig. Vår partner forklarer dette med at oksene våre rangerer veldig lavt på deres indeks, EBI, som bøndene i Irland benytter.

Etter mange år med innsats for å utvikle salget av NRF i Irland uten å lykkes, har Geno Global AS besluttet å «degradere» dette markedet til et vekstmarked i 2016. I stedet blir Polen løftet opp som ett av topp fem strategiske markeder.

Bosnia: Arifagic Investment i Bosnia, besetningen til Jusuf Arifagic, blir et viktig utstillingsvindu for Geno på Balkan. Den er i full drift, men med noen faglige utfordringer i oppstarten. Spesialister fra både Geno og Tine har i beretningsåret vært koplet inn i forhold til kalvetap, klauv-helse, fruktbarhet med mer.

Geno Balkan er vår partner for salg av NRF-sæd i denne regionen. Det finnes flere veldig store melkeprodusenter på Balkan, blant annet Agrokor Croatia. Som så mange andre vil de gjerne se NRF-dyr før de starter opp med kryssing, og de benytter anledningen til å besøke besetningen til Arifagic.

SpermVital as

Hvert år setter SpermVital seg mål om å få SpermVital-teknologien introdusert på nye markeder. I 2015 ble det signert nye lisensavtaler i Østerrike og Kroatia.

2015 har vært et år med stor aktivitet i SpermVital as. Selskapet har vokst både i omsetning og antall ansatte. Nye markeder er erobret og nye forskningsprosjekter er lansert.

Nye markeder
Østerrike er et interessant marked for SpermVital. Hovedtyngden av melkekuene i Østerrike er av rasen Flechvieh. Kontrakten med det østerriske selskapet Genostar har også ført til interesse fra to store avlsselskaper på den tyske siden av grensa.

I Kroatia er det et relativt lite privat avlsselskap som har fattet interesse for SpermVital-teknologien. De har en kunde med 6 000 melkekyr, og det er særlig denne kunden som i første omgang er tenkt som målgruppe. Så håper man at denne markedslederen skal bane vei for flere kunder etter hvert.

SpermVital har i flere år arbeidet for å komme inn på det amerikanske markedet, og det er foretatt en nøye kartlegging av de viktigste og største avlsselskapene i USA. Alle disse ønsker feltdata fra USA som dokumenterer effekten av SpermVital-teknologien. SpermVital as har derfor inngått et samarbeid med University of Wisconsin og et amerikansk genetikkselskap om utprøving av SpermVital i USA.

Markedet i USA er stort i seg selv, men i tillegg dominerer også de Nord-Amerikanske avlsselskapene semin-markedet i Sør og Mellom-Amerika Dersom vi får åpnet døra i USA, vil vi også få tilgang til markedet i Sør- og Mellom-Amerika hvor det er et virkelig stort potenisal for SpermVital. Det er betydelige utfordringer knyttet til bruk av inseminasjon i disse store besetningene, men samtidig kan også gevinsten bli stor ved å drive et målrettet avlsarbeid. Synkronisert brunst er et mye brukt virkemiddel for å kunne drive et effektivt inseminasjonsarbeid. Dersom man kan benytte SpermVital til å forenkle dette arbeidet, vil det være til stor hjelp.

Etablerte markeder
I Norge fortsetter etterspørselen etter SpermVital-sæd å øke. På årsbasis utgjorde salget om lag 18 prosent av det samlede sædsalget. Det er særlig tilbudet av SpermVital på ungokser som har bidratt til denne økningen i markedsandel.

I Sveits er også salget økende og SpermVital utgjør nå et svært viktig produkt i Swissgenetics sin produktportefølje. Det samme er tilfellet for Geno Global og våre øvrige utenlandske partnere.

Tilbakemeldingene vi får fra melkeprodusentene er enstemmige i at produktet gir god hjelp.

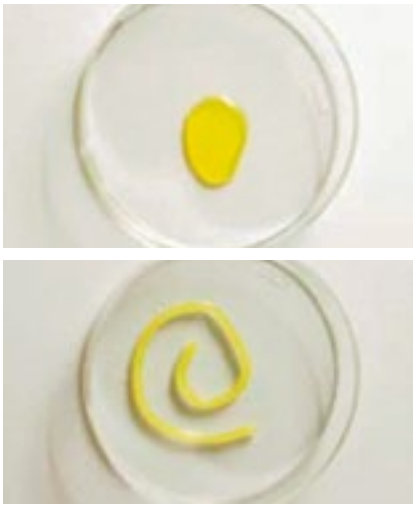

En vanlig sæddose (øverst) versus en SpermVital-dose, der gelen løses opp over tid etter inseminering.

Forskning og utvikling
SpermVital har i løpet av året ansatt tre nye forskere, hvorav en egen stipendiat (nærings-PhD) som skal utføre et forskningsprosjekt for å vurdere effekten av SpermVital-teknologien. Selskapet har nå ni forskere på egen lønningsliste. I tillegg samarbeider vi tett med Sintef, NMBU, Geno og Norsvin.

SpermVital har nå gående fire store forskningsprosjekter som vil strekke seg over 3-4 år. Alle prosjektene har fått innvilget støtte fra Norges forskningsråd eller Regionalt forskningsfond Innlandet. Dette er ganske unikt. Selskapet har fått innvilget alle prosjektsøknadene som er innlevert de siste årene og konkurransen om disse midlene er hard. I siste utlysningsrunde var det 63 forskningsprosjekter som ble vurdert og 12 som fikk støtte. Samlet budsjett for SpermVitals forskningsprosjekter er på 45 millioner kroner.

Forskningsprosjektene går på følgende områder: Forbedre SpermVital-teknologien på storfe, effektivisere produksjonen, dokumentere resultatene på storfe og overføre teknologien til svin.

SpermVital har nå fått innvilget sin første patentsøknad i over 40 land og patentsøknad nummer to er til behandling rundt om i verden. Sør-Afrika ble det første landet som innvilget det andre patentet. SpermVital har som strategi at man skal søke å patentbeskytte unik ny teknologi, og vi har mål om å utvikle flere patenterte teknikker underveis i forskningen.

Finansminister Siv Jensen besøkte Arena Heidner i november. Her avlegger hun en visitt hos SpermVial as. Fra venstre Godlove Tengfeke Bai og Nils Christian Steig i SpermVital, finansminister Siv Jensen og Erling Behrens, leder i Hamar FRP. Foto: Anders Grobstok Dalen, Hamar Arbeiderblad

Cryogenetics as

Cryogenetics har tatt flere steg i 2015 for å befeste posisjonen som den ledende aktøren av reproduksjonstjenester på fisk.

Metoden som Cryogenetics har utviklet for å hente spermier direkte fra gonadene på laks (tilsvarer nesten testiklene på dyr) har vært en stor suksess. Over halvparten av de 550 millioner lakserognene som ble produsert i Norge i 2015 er baser på Cryogenetics sitt AquaBoost®SpermCoat produkt. Gjennom metoden får stamfisk-produsentene tilgang til tre ganger så mange spermier som ved normalt uttak. Dette gir en vesentlig avlsgevinst.

Befruktning avklares etter 30 timer
Samtidig har Cryogenetics også innført en metode, AquaBoost®Quattro, som gjør at vellykket befruktning av rogn kan avklares etter 30 timer. På dette tids-punktet gjør fire celledelinger at embryoet får en kløverform som enkelt kan sees i en spesialisert lupe. Før måtte rogn-produsentene vente i om lag to uker før tilsvarende test kunne gjennomføres.

Femårsavtale med Miljødirektoratet
Cryogenetics har signert en femårsavtale med Miljødirektoratet for sikring og lagring av genene fra norske lakseelver. Genbanken vil i februar 2016 splittes slik at kryokonserverte prøver fra hver fisk blir liggende både på Hamar og i Trondheim. Det har i 2015 blitt samlet inn prøver fra cirka 30 elver i Hardangerregionen. Dette arbeidet skal fortsette i 2016 og 2017 for å hente inn prøver fra de neste årsklassene laks og sjøørret.

Større i Amerika enn i Europa
Utenfor Norge arbeider Cryogenetics med frysing og lagring av melke fra i underkant av 20 typer fisk. Arbeidet har blitt gjennomført i Scotland, Færøyene, Island, USA, Canada, Chile, Australia og New Zealand. Cryogenetics er en pådriver for å utvikle disse markedene videre for å oppnå bedre inntjening. Samlet sett har Cryogenetics i 2015 hatt større omsetning i Nord- og Sør-Amerika enn i Europa.

Samarbeidsavtale med Europas største forskningsinstitutt
Hovedfokus for Cryogenetics er salg og produksjon av nåværende tjenester og produkter. I tillegg gjennomfører selskapet utvikling av neste generasjon verktøy innenfor områdene reproduksjon og kryobiologi. Målrettet fokus for å få disse produktene inn i markedene så raskt som mulig vil bidra til å bygge et større grunnlag for kommersialisering framover og dermed sikre at selskapet når sine mål. I desember ble det signert en samarbeidsavtale med Fraunhofer instituttet i Tyskland som er Europas største forskningsinstitutt. Dette gir tilgang til nødvendig spesialkompetanse på marin bioteknologi.

Lovende framtidsutsikter
Det arbeides intensivt med å utvikle selskapet og markedene vi opererer i for å oppnå lønnsomhet. Dette er den viktigste målsettingen for 2016. Det er imidlertid utfordrende og kapitalkrevende å vokse med nye teknologier, og det tar tid selv om selskapet har dokumentert gode resultater og produktet er godt mottatt i markedet. For eksempel har satsingen mot zebrafisk-markedet i USA vist seg mer krevende enn forutsatt, og det tar tid å få innpass med selskapets teknologi her.

Akvakultur er en raskt voksende mat-produksjon med svært lovende utsikter for de neste ti-årene. Cryogenetics kan fylle en viktig posisjon i denne utviklingen.

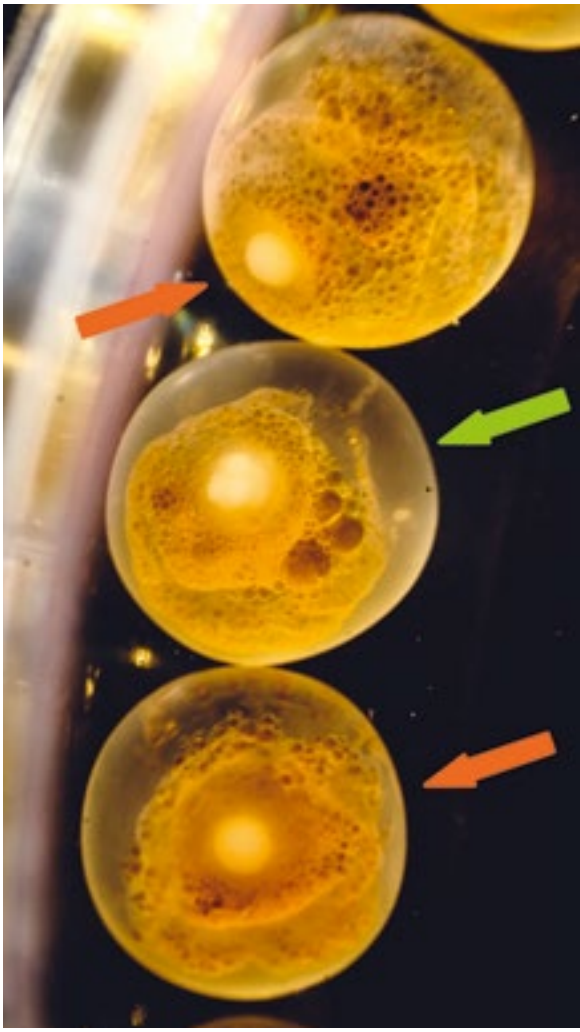

Test av egg etter 35 timer med behandling av AquaBoost®Quattro. Grønn pil viser befruktede egg og røde piler viser ikke befruktede egg. Foto: Cryogenetics

Inger Synnøve Grevle med en kjempe av en «catfish» (Malle). Foto: Cryogenetics

Ubefrukta lakseegg. Foto: Cryogenetics

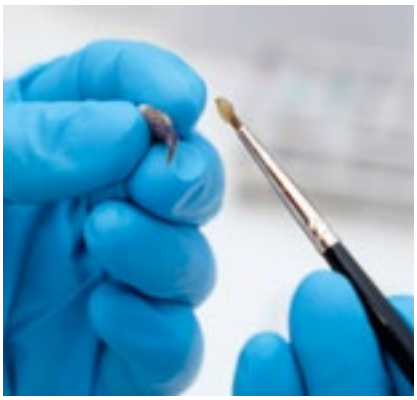

Myk pensel benyttes ved uttak av egg fra zebrafisk. Foto: Cryogenetics

Geno SA, konsern og tilknyttede selskap

Per 31.12.2015 (eierandeler angitt i prosent)
(Grønn farge angir Geno konsern. Grå farge angir tilknyttede selskap)

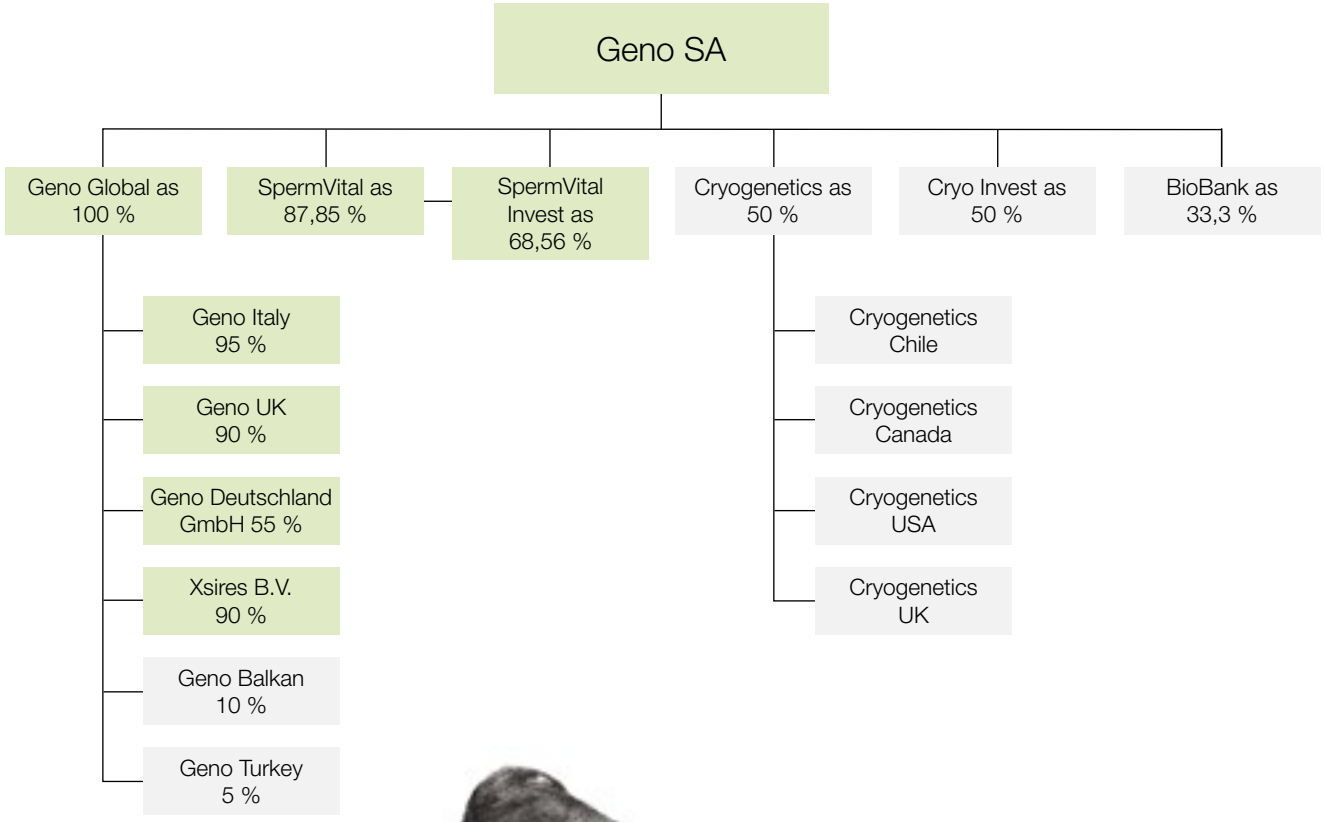

Genos ledergruppe 2015

Administrerende direktør
Sverre Bjørnstad

Økonomi-Personal
Lars Skramstad

Avl
Trygve Roger Solberg

Produksjon
Bjørn Gulbrandsen

Eieroversikt datterselskap og tilknyttede selskap i Geno SA

Selskap	Eierandel 31.12.14	Styreleder	Styremedlemmer	Daglig leder
Geno Global as	100 % Geno SA	Sverre Bjørnstad	Lars Skramstad Mari Bjørke	Tor-Arne Sletmoen
Geno Italy S.r.l	95 % Geno Global as 5 % Diego Galli	Tor-Arne Sletmoen	Diego Galli	Diego Galli
Geno Genetics UK Ltd.	90 % Geno Global as 10 % Wes Bluhm	Tor- Arne Sletmoen	Wes Bluhm	Wes Bluhm
Geno Deutschland GmbH	55 % Geno Global as 45 % Xsires Crossbreeding B.V.	Tor-Arne Sletmoen	Hans Kerkhof	Ingen
Xsires Crossbreeding B.V.	90% Geno Global as 5% Henk Schoonvelde 5% Hans Kerkhof	Tor-Arne Sletmoen	Henk Schoonvelde Hans Kerkhof Steffen Skolseg	Jan Klijnstra
SpermVital Invest as	68,56 % Geno SA 31,44 % enkeltaksjonærer	Jan Ole Mellby	Styremedlemmene i Geno SA	Ingen
SpermVital as	87, 85 % Geno SA 12,15 % SpermVital Invest as	Sverre Bjørnstad	Rasmus Lang-Ree Silje H. Aschehoug Lars Kristian Bredahl	Nils Christian Steig
Cryogenetics as	50 % Geno SA 37,25 % Investinor as 12,75 % Cryo Invest as	Helge Hellebust	Sverre Bjørnstad Ronny Vikdal Gudmund Nordtun	Jørn Ulheim
Cryo Invest as	50 % Geno SA 50 % Utstillingsplassen Eiendom as	Sverre Bjørnstad		Stian Gunnerius Aasterud
Cryogenetics Chile	99 % Cryogenetics as 1 % Geno SA	Jørn Ulheim		Ragnhild Bleken Rud
Cryogenetics Canada	100 % Cryogenetics as	Jørn Ulheim		Maureen Ritter
Cryogenetics USA	100 % Cryogenetics as	Jørn Ulheim		Jørn Ulheim
Cryogenetics UK	100 % Cryogenetics as	Jørn Ulheim		Russell Ferguson
BioBank as	33,3 % Geno SA 33,3 % AquaGen 33,3 % Norsvin	Bjørn Gulbrandsen	Odd Magne Rødseth Roar Gudding Olav Eik-Nes	Sigbjørn Gregusson

Forretnings-utvikling
Lars Kristian Bredahl

Organisasjon, marketing, kommunikasjon, IT
Mari Bjørke

Marked Norge
Hans Storlien

Daglig leder Geno Global as
Tor-Arne Sletmoen

Daglig leder SpermVital as
Nils Chr. Steig

Økonomi og personal

Sædsalget i Norge og internasjonalt var høyere i 2015 enn det har vært de siste årene. I Norge selges det også mer SpermVital-og kjøttfesæd enn tidligere. Regnskapet for 2015 er betydelig preget av overgang fra ytelses- til innskuddsbasert tjenestepensjonsordning for de ansatte.

Personal
Per 31.12.2015 var det 239 medarbeidere i Geno konsern, tilsvarende 171,5 årsverk. Sykefraværet siste år var 2,67 prosent for Geno SA. Langtidsfravær over åtte uker utgjorde 0,86 prosent.

I Geno ligger personalansvaret i linja. Medarbeidersamtaler gjennomføres etter avtalt system og danner grunnlaget for forbedringer og oppfølging av den enkelte medarbeider. Det er egen HR-funksjon i Geno som blant annet skal være en støtte for alle med lederansvar i forhold til utføring av lederoppgaver og en ressurs i forhold til generelle personalspørsmål. Personalsystemet HRessurs gjør det enklere å administrere de ansattes ferie samt oppfølging av sykmeldte.

Geno er medlem i NHO-Næringslivets Hovedorganisasjon. Gjennom NHO sin rekrutteringsstrategi «Ringer i vannet», har Geno gjennom attføringsbedriften Providor hatt to personer i arbeid i løpet av 2015.

Bedriftsdemokrati
Ledelse og ansatte møtes i konsernutvalg og arbeidsmiljøutvalg. Konsernutvalget har gjennomført i alt seks møter og behandlet saker som fleksitidsordning, arbeidsreglement, konsekvenser av genomisk seleksjon og pensjonsordning. Arbeidsmiljøutvalget har hatt to møter og behandlet saker som status for HMS-arbeidet, sykefravær, kriseberedskap og vernerunder. De ansatte er representert i styret og årsmøtet. HMS-arbeidet er en kontinuerlig del av virksomheten.

Likestilling
Geno har god fordeling mellom kvinner og menn i lokal medlemsorganisasjon. Blant de medlemsvalgte årsmøteutsendingene til Geno er det 10 kvinner og 17 menn, mens de ansatte har to kvinner og tre menn. I årsmøtet er det dermed 37,5 prosent kvinner.
I styret er det tre kvinner av seks medlemsvalgte og en kvinne av tre ansattvalgte, totalt 44 prosent kvinner.

Geno sin ledergruppe besto i 2015 av en kvinne og åtte menn (hvorav to menn er daglige ledere i datterselskap). Av alle ansatte i Geno SA er det 26 prosent kvinner og 74 prosent menn. Det er særlig i seminteknikergruppa vi finner prosentvis flere menn enn kvinner.

Skader og ulykker
Det har i beretningsåret vært rapportert to uhell knyttet til HMS. Det ene uhellet skjedde i venteokseanlegget der en røkter ble klemt. Det andre uhellet var knyttet til spark i forbindelse med inseminering. Ingen av de berørte ble alvorlig skadd.

Diskriminering
Diskrimineringslovens formål er å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og hindre diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn. Konsernet arbeider for å fremme lovens formål innenfor vår virksomhet. Aktivitetene omfatter blant annet rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelse, utviklingsmuligheter og beskyttelse mot trakassering.

Konsernet har som mål å være en arbeidsplass hvor det ikke forekommer diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Konsernet arbeider aktivt og målrettet for å utforme og tilrettelegge de fysiske forholdene slik at virksomhetens ulike funksjoner kan benyttes av flest mulig.

Etiske retningslinjer
Konsernet har etiske retningslinjer som skal sikre at Geno sin aktivitet gjennomføres innenfor rammen av offentlig lovverk og etiske regler i næringslivet. Med etikk forstår vi de normer og regler som må etterleves for at fellesskapsverdier skal kunne realiseres. Samvirkeprinsippene legger til grunn at i tillegg til å fokusere på medlemmenes behov, arbeider samvirkeforetakene for en bærekraftig utvikling av samfunnet.

Som en samvirkebedrift som blant annet forvalter offentlige midler, er Genokonsernets virksomhet spesielt avhengig av tillit fra ansatte, kunder, leverandører, myndigheter og samfunnet for øvrig. Tillit er ikke noe en kan beslutte å ville ha eller kreve, men noe en gjør seg fortjent til – hele tiden. Derfor må vi i vår virksomhet opptre med aktsomhet og redelighet. Følgende forhold er omtalt i Genokonsernets etiske retningslinjer:

- Konkurranse og korrupsjon
- Gaver, lån og representasjon
- Bestikkelser og påvirkningshandel
- Habilitet – diskriminering, dyrevelferd og eiendommer/driftsmidler

Miljørapportering
Utslipp fra produksjonsanleggene, inkludert stoffer som kan innebære miljøskader, er innenfor de kravene myndighetene stiller. Konsernets virksomhet er ikke regulert av konsesjoner eller pålegg.

Kvalitetssikring
Geno benytter et kvalitetssikringssystem for å sikre sine prosesser. Vi er sertifisert etter NS-EN ISO 9001:2008. Det er i 2015 gjennomført leverandørrevisjon, oppfølgingsrevisjon fra ekstern revisor NEMKO og interne revisjoner.

Sædpris
Gjennomsnittlig sædpris i 2015 er kr 178,- per dose. Dette inkluderer også prisen for SpermVital-sæd. Gjennomsnittlig sædpris for 2014 var kr 179,- per dose.

Antall solgte sæddoser
Antall solgte sæddoser i Norge i 2015 var 471 600 mot 469 700 i 2014. Totalt antall solgte doser i Geno Global med datterselskaper ble 560 000. Totalt antall solgte sæddoser i 2015 ble 1 031 600.

Omsetningsrådsmidler til avlsarbeidet på NRF
I 2015 fikk Geno kr 9,3 millioner i støtte til faglige tiltak gjennom midler fra Omsetningsrådet. Av dette er 30 prosent trukket inn per kg kjøtt og 70 prosent per liter melk. Disse midlene benyttes målrettet for å styrke avlsarbeidet.

Tilskudd over jordbruksavtalen
Over jordbruksavtalen bevilges det årlig kr 25 millioner til utjevning av kostnadene med inseminering. Gjennomsnittlig kostnad i det enkelte fylket varierer mellom kr 240,- og kr 554,- per inseminering. Størst er kostnaden i fylker med lang reiseavstand mellom inseminasjonsbesøkene (eksempelvis Troms og Aust-Agder). Lavest er kostnaden i fylker og områder med kort reiseavstand (eksempelvis Rogaland og Nord-Trøndelag). I jordbruksavtalen 2015 ble de totale midlene til utjevning av kostnadene med inseminering redusert

med kr 6,1 millioner for Norsvin og Geno. For å oppnå full utjevning og opprettholde like priser for inseminering i hele landet, burde tilskuddet til Geno økt til nærmere 40 millioner.

Datterselskaper og investeringer
Geno Global konsern har et overskudd før skatt på kr 2,4 millioner. I 2015 har Geno økt sin eierandel i Xsires i Nederland fra 50 prosent til 90 prosent, og regnskapsmessig er Xsires nå en del av Geno konsern. Overskuddene før skatt i Geno UK er kr 0,9 millioner og i Xsires kr 1,6 millioner. Geno Italia har hatt et noe strevsomt år med statlig forslag om ikke å tilby tilskudd til krysningskyr. Dette ble ikke vedtatt, men skapte usikkerhet og manglende salg i markedet. Dette sammen med en særdeles varm sommer gjorde at selskapet fikk et negativ resultat på kr 0,4 millioner. I det konsoliderte resultatet er det i tillegg tatt høyde for mulige tap på utestående fordringer i Italia med 0,5 millioner. Det skal imidlertid nevnes at Geno Italia er det datterselskapet som kjøper mest NRF-sæd, kr 1,8 millioner i 2015. Geno Global as har til sammen kjøpt varer og tjenester fra Geno for til sammen kr 4,5 millioner.

Geno eier nå direkte og indirekte 56 prosent av Cryogenetics as. Geno sin andel av resultatet etter skatt fra Cryogenetics konsern utgjør minus kr 4,4 millioner.
SpermVital as har et resultat etter skatt på minus kr 1,6 millioner, dette er nær kr 2 millioner bedre enn budsjett. Bedre resultat skyldes mindre ressursbruk på markedsaktiviteter og noe mindre FoU enn planlagt.

Regnskapet
Konsernresultatet viser et overskudd på kr 9,7 millioner etter skatt. Resultatet for Geno SA er et overskudd på kr 14,7 millioner. Regnskapet er gjort opp under forutsetning av fortsatt drift. Årets overskudd foreslås tillagt egenkapitalen. Styret bekrefter at årsberetning og regnskap gir en rettvisende oversikt over Geno SA og konsernets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Selskapets og konsernets egenkapital er tilfredsstillende. Det er også i 2015 foretatt en vesentlig planendring for aktuarmessige estimatavvik knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger som i henhold til god regnskapsskikk skal føres direkte mot egenkapitalen. Effekten av dette utgjør kr 18,3 millioner og har dermed redusert egenkapitalen tilsvarende. Geno konsern har avviklet den ytelsesbaserte pensjonsordningen per 31.12.2015 og gått over til en innskuddsbasert ordning. Dette har medført at det i regnskapet for 2015 totalt sett er en inntektsføring på pensjonskostnad på ca kr 8,5 millioner – se note 5. Fra og med 2016 vil netto pensjonskostnader utgjøre ca kr 4,5 millioner årlig.

Framtidig utvikling
Markedsutviklingen i 2016 er usikker. Det var en økning på 86 100 solgte doser fra 2014 til 2015, der hovedårsaken er økt nasjonalt og internasjonalt salg. I strategiplanen er det en målsetting om å øke seminandelen i Norge til 90 prosent innen utgangen av 2018, og den økte i 2015. SpermVital-teknologien forventes fortsatt å gi økte inntekter i flere markeder framover. Etterspørselen etter kjønnsseparert sæd oppfattes å øke og det er mulig at Geno bør gjøre en investering på dette området i framtida.

Finansiell risiko
Overordnet om målsetting og strategi
Selskapet er eksponert for finansiell risiko i mindre grad, men Geno Global og Cryogenetics er utsatt for valutarisiko. Målsettingen er å avdempe den finansielle risikoen i størst mulig grad. For å motvirke svingninger i valuta har Geno SA et valutalån på kr 1 million euro.

Markedsrisiko
Selskapet er eksponert for endringer i rentenivået, da selskapets gjeld har flytende rente. Videre kan endringer i rentenivået påvirke investeringsmulighetene i framtidige perioder.

Kredittrisiko
Risikoen for tap på fordringer er vurdert som lav for det nasjonale markedet, men er større for internasjonale markeder. Konsernets tap på fordringer utgjør 0,1 prosent av omsetning. Det er ikke inngått avtaler om motregning eller andre finansielle instrumenter som reduserer kredittrisikoen for Geno.

Likviditetsrisiko
Geno SA vurderer likviditeten i selskapet som god. Det er en langsiktig kassekreditt i Sparebanken 1 Hedmark med ramme kr 50 millioner samt et langsiktig lån på kr 38 millioner.

Hamar, 15. februar 2016

Jan Ole Mellby
Styreleder

Torill Nina Midtkandal
Nestleder

Mari Trosten
Styremedlem

Inger Lise Ingdal
Styremedlem

Kjetil Larsgard
Styremedlem

Ole Magnar Undheim
Styremedlem

Morten E. Bratengen
Styremedlem

Jon Helge Sandal
Styremedlem

Marit Lahlum Ruud
Styremedlem

Sverre Bjørnstad
Administrerende direktør

More time for...
...the important things in life!
Reduce workload and cut costs with easy keeping Norwegian Red.

Eksempel på kommunikasjon mot «grazing segmentet» i utenlandske markeder.
Foto: JH Studios

Årsregnskap 2015

Geno konsern

RESULTATREGNSKAP 2015 (alle tall i tusen kroner)

Geno SA Morselskapet				Geno SA Konsernet	
2014	**2015**			**2015**	**2014**
		Driftsinntekter	**Noter**		
89 482	91 590	Salgsinntekter	2,15	131 742	120 358
8 260	6 155	Salg til datterselskap	15	-	-
39 004	45 674	Annen driftsinntekt	12	48 422	41 407
161 549	169 480	Semintjenesten	3	169 480	161 549
298 295	**312 899**	**Driftsinntekter**		**349 644**	**323 314**
		Driftskostnader			
29 155	39 755	Vareforbruk	8,15	36 526	27 467
45 904	35 697	Lønnskostnader	4	52 757	56 594
7 050	8 345	Av- og nedskrivning på driftsmidler	6	14 345	11 390
55 434	49 372	Annen driftskostnad	4,15	66 075	67 873
163 480	166 488	Semintjenesten	7	166 488	163 480
301 023	**299 657**	**Sum driftskostnader**		**336 191**	**326 804**
-2 728	**13 242**	**Driftsresultat**		**13 453**	**-3 490**
		Finansinntekter og -kostnader			
11	-	Gevinst ved salg av aksjer		-	11
-	-	Resultatandeler fra tilknyttede selskaper	13	-4 350	-3 506
890	796	Renteinntekt fra foretak i samme konsern		-	-
348	575	Renteinntekt		-784	-533
2 264	3 146	Annen finansinntekt		-3 704	-3 327
-	27	Rentekostnad til foretak i samme konsern		-	-
1 338	1 872	Rentekostnad		2 056	1 127
670	1 187	Annen finanskostnad		1 228	904
1 505	**1 431**	**Netto finansposter**		**-3 146**	**-1 666**
-1 223	**14 673**	**Resultat før skattekostnad**		**10 307**	**-5 156**
-	-	Skattekostnad	14	579	351
-1 223	**-14 673**	**Årsunderskudd/Årsoverskudd**		**9 728**	**-4 805**
		Minoritetens andel av resultat	16	255	52
		Majoritetens andel av resultat		**9 473**	**-4 857**
		Overføringer			
1 223	-	Overført fra annen kapital			
-	-14 673	Avsatt til annen egenkapital			
1 223	**14 673**	**Sum overføringer**			

BALANSE PR. 31.12.2015 (alle tall i tusen kroner)

Geno SA Morselskapet 2014	2015		Noter	Geno SA Konsernet 2015	2014
		EIENDELER			
		ANLEGGSMIDLER			
		Immaterielle eiendeler			
1 702	4 319	Forskning og utvikling	6	16 929	12 739
-	-	Goodwill	6	12 885	-
-	-	Konsesjoner, patenter o.l.	6	2 955	2 738
-	-	Øvrige immaterielle eiendeler	6	41	115
-	-	Utsatt skattefordel	14	6 198	6 248
1 702	**4 319**	**Sum immaterielle eiendeler**		**39 008**	**21 840**
		Varige driftsmidler			
2 867	3 002	Eliteokser		3 002	2 867
71 512	68 092	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	10	68 092	71 512
4 001	2 591	Transportmidler, maskiner og anlegg		2 591	4 001
12 264	14 445	Maskiner, inventar ol.		15 004	13 056
90 644	**88 130**	**Sum varige driftsmidler**	**6**	**88 689**	**91 436**
		Finansielle driftsmidler			
35 783	35 783	Investering i datterselskaper	13	-	-
27 220	27 220	Investering i tilknyttet selskap	13	16 977	25 517
110	110	Investering i aksjer og andeler	13	226	3 218
13 029	19 230	Langsiktig konsernfordring	15	-	-
7 693	7 162	Langsiktig fordring tilknyttet selskap		7 162	7 693
855	542	Andre langsiktige fordringer		613	855
84 690	**90 047**	**Sum finansielle anleggsmidler**		**24 978**	**37 283**
177 036	**182 496**	**Sum anleggsmidler**		**152 675**	**150 559**
		OMLØPSMIDLER			
		Varer			
16 142	16 605	Varer, beholdning dyr	8	19 395	17 752
		Fordringer			
7 028	22 528	Kundefordringer	15	30 614	14 365
13 134	13 361	Andre fordringer	15	18 662	17 486
20 162	**35 889**	**Sum fordringer**		**49 276**	**31 851**
		Bankinnskudd, kontanter			
25	32	Bankinnskudd, kontanter o.l.		12 625	10 535
36 329	**52 526**	**Sum omløpsmidler**		**81 296**	**60 138**
213 365	**235 022**	**SUM EIENDELER**		**233 971**	**210 697**

Morselskapet				Konsernet	
2014	**2015**	**BALANSE**		**2015**	**2014**
		EGENKAPITAL OG GJELD	**Noter**		
		EGENKAPITAL			
		Opptjent egenkapital			
123 641	120 056	Annen egenkapital/udekket tap	9	100 565	106 476
123 641	**120 056**	**Sum opptjent egenkapital**		**100 565**	**106 476**
-	-	Minoritetsinteresser	16	951	761
123 641	**120 056**	**Sum egenkapital**	**9**	**101 516**	**107 237**
		GJELD			
		Avsetning for forpliktelser			
-	-	Uopptjent inntekt		8 163	5 401
2 820	4 910	Pensjonsforpliktelser	5	5 454	3 303
2 820	**4 910**	**Sum avsetning for forpliktelser**		**13 617**	**8 704**
		Annen langsiktig gjeld			
	1 327	Gjeld til selskap i samme konsern			
52 237	65 305	Gjeld til kredittinstitusjoner	10,11	65 305	52 237
52 237	**66 632**	**Sum langsiktig gjeld**		**65 305**	**52 237**
		Kortsiktig gjeld			
-	-	Gjeld til kredittinstitusjoner		1 635	942
10 758	15 008	Leverandørgjeld		16 451	14 742
9 080	10 981	Skyldige offentlige avgifter		13 299	10 806
14 829	17 435	Annen kortsiktig gjeld		22 148	16 029
34 667	**43 424**	**Sum kortsiktig gjeld**		**53 533**	**42 519**
89 724	**114 966**	**Sum gjeld**		**132 455**	**103 460**
213 365	**235 022**	**SUM EGENKAPITAL OG GJELD**		**233 971**	**210 697**

Hamar, 31. desember 2015
15. februar 2016

Jan Ole Mellby
Styreleder

Torill Nina Midtkandal
Nestleder

Mari Trosten
Styremedlem

Inger-Lise Ingdal
Styremedlem

Kjetil Larsgard
Styremedlem

Ole Magnar Undheim
Styremedlem

Morten E. Bratengen
Styremedlem

Jon Helge Sandal
Styremedlem

Marit Lahlum Ruud
Styremedlem

Sverre Bjørnstad
Administrerende direktør

KONTANTSTRØMOPPSTILLING (alle tall i tusen kroner)

Geno SA Morselskapet 2014	Geno SA Morselskapet 2015		Geno SA Konsernet 2015	Geno SA Konsernet 2014
		Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
-1 223	14 673	Resultat før skattekostnad	10 307	-4 805
7 148	8 453	Ordinære avskrivninger	14 453	11 422
-135	-	Gevinst/tap ved salg av driftsmidler	-	-135
10	-463	Endring varelager	-1 643	-273
2 213	-15 500	Endring kundefordringer	-16 249	-2 744
-3 445	4 250	Endring leverandørgjeld	1 709	1 058
504	-9 518	Forskjell i kostn.ført inn/utbet. Pensjon	-9 518	492
-6 056	-6 625	Utbetalinger ytelsespensjon	-6 625	-6 445
-	-	Poster klassifisert som inv./fin. Aktiviteter	4 350	3 506
-1 830	4 255	Endring i andre tidsavgrensningsposter	12 985	-295
-2 814	**-475**	**Netto kontantstrøm fra operasjonell drift**	**9 769**	**1 781**
		Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
596	-	Innbetaling ved salg av varige driftsmidler	-	596
-7 975	-8 556	Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	-16 040	-13 997
-3 100	-	Utbetaling ved kjøp av aksjer	-6 300	-3 100
-11 580	-	Investering tilknyttet selskap	-	-11 580
-	-	Innbetaling av utbytte fra tilknyttet selskap	900	888
-22 059	**-8 556**	**Netto kontantstrøm fra investeringssaktiviteter**	**-21 440**	**-27 193**
		Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
27 683	14 395	Innbetaling ved opptak av ny gjeld	13 761	27 562
-2 798	-5 357	Utbetaling lån til datter- og tilknyttede selskap	-	-2 798
24 885	**9 038**	**Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter**	**13 761**	**24 764**
12	**7**	**Netto endring i kontanter**	**2 090**	**-648**
13	25	Beholdning av kontanter pr. 1.1.	10 535	11 183
25	**32**	**Beholdning av kontanter pr. 31.12.**	**12 625**	**10 535**

NOTER

NOTE 1 REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser og god regnskapsskikk.

1-1 Konsolidering
Konsernregnskapet inkluderer Geno SA og selskaper som Geno SA har bestemmende innflytelse over. Bestemmende innflytelse oppnås normalt når konsernet eier mer enn 50 % av aksjene i selskapet og konsernet er i stand til å utøve faktisk kontroll over selskapet. Transaksjoner og mellomværende og interne gevinster som er i behold pr 31.12. mellom selskapene i konsernet er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapene følger de samme regnskapsprinsipper som morselskapet. Utenlandske datterselskapers eiendeler/gjeld innarbeides til balansedagens kurs, mens resultattallene baserer seg på en gjennomsnittskurs for året.

Oppkjøpsmetoden benyttes ved regnskapsføring av virksomhetssammenslutninger. Selskaper som er kjøpt eller solgt i løpet av året inkluderes i konsernregnskapet fra det tidspunktet kontroll oppnås og inntil kontroll opphører.

Tilknyttede selskaper er enheter hvor konsernet har betydelig (men ikke bestemmende) innflytelse over den finansielle og operasjonelle styringen (normalt ved eierandel på mellom 20 % og 50 %). Der investeringen er vesentlig for konsernet innarbeides konsernets andel av resultat fra tilknyttede selskaper regnskapsført etter egenkapitalmetoden fra det tidspunktet betydelig innflytelse oppnås og inntil slik innflytelse opphører. For regnskapsåret 2015 er Cryogenetics AS konsern det eneste tilknyttede selskapet som er ansett som vesentlig. Xsires BV var tidligere et tilknyttet selskap, men 01.01.2015 kjøpte konsernet seg opp fra 50% til 90% og dette selskapet er nå fullt ut konsolidert inn i konsernregnskapet for 2015. De øvrige investeringene er derfor vurdert etter kostmetoden i konsernregnskapet.

Når konsernets tapsandel overstiger investeringen i et tilknyttet selskap, reduseres konsernets balanseførte verdi til null og ytterligere tap regnskapsføres ikke med mindre konsernet har en forpliktelse til å dekke dette tapet.

Selskap som inngår i konsernregnskapet foruten morselskapet Geno er:
Geno Global AS, 100% eid av Geno SA
Geno Genetics UK, 90% eid av Geno Global AS
Geno Italy Srl, 95% eid av Geno Global AS
SpermVital AS, 87,85% eid av Geno SA
SpermVital Invest AS, 68,56% eid av Geno SA.
SpermVital Invest AS eier 12,15% i SpermVital AS.

1-2 Bruk av estimater
Ledelsen har brukt estimater og forutsetninger som har påvirket resultatregnskapet og verdsettelsen av eiendeler og gjeld, samt usikre eiendeler og forpliktelser på balansedagen under utarbeidelsen av årsregnskapet i henhold til god regnskapsskikk.

1-3 Valuta
Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter som måles til historisk kurs uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Ikke-pengeposter som måles til virkelig verdi uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursen fastsatt på balansetidspunktet. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden.

1-4 Salgsinntekter
Inntekter fra salg av varer resultatføres når levering har funnet sted og det vesentligste av risiko og kontroll er overført. Internt kjøp og salg mellom konsernselskaper elimineres i konsernregnskapet.
I morselskapet blir salgsinntekter semintjenesten spesifisert særskilt i resultatregnskapet og sammenstilt med periodens seminkostnader. Tilskudd inntektsføres og periodiseres i samsvar med kostnaden tilskuddet er med å gjelde.

1-5 Skatt
Morselskap er fritatt for skatteplikt, jfr. Skatteloven §2-32 (1). Skattekostnad i datterselskap består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt/skattefordel er beregnet på alle forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skatt er beregnet med 20-25 % (avhengig av land) på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttegjort.

Betalbar skatt og utsatt skatt er regnskapsført direkte mot egenkapitalen i den grad skattepostene relaterer seg til egenkapitaltransaksjoner.

1-6 Klassifisering og vurdering av balanseposter
Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, fratrukket av- og nedskrivninger. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

1-7 Forskning og utvikling
Utgifter til utvikling balanseføres i den grad det kan identifiseres en fremtidig økonomisk fordel knyttet til utvikling av en identifiserbar immateriell eiendel og utgiftene kan måles pålitelig. I motsatt fall kostnadsføres slike utgifter løpende. Balanseført utvikling avskrives lineært over økonomisk levetid. Utgifter til forskning kostnadsføres løpende.

1-8 Varige driftsmidler
Varige driftsmidler balanseføres og avskrives lineært over driftsmidlets forventede levetid. Direkte vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres løpende under driftskostnader, mens påkostninger eller forbedringer tillegges driftsmidlets kostpris og avskrives i takt med driftsmidlet. Dersom gjenvinnbart beløp av driftsmiddelet er lavere enn balanseført verdi foretas nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdien av de fremtidige kontantstrømmene som eiendelen forventes å generere.

1-9 Datterselskap/tilknyttet selskap
Datterselskaper og tilknyttede selskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet. Tilknyttede selskap vurderes etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet, dersom investeringen anses som vesentlig. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Det antas nedskrivning til virkelig verdi når verdifall skyldes årsaker som ikke kan antas å være forbigående og det må anses nødvendig etter god regnskapsskikk. Nedskrivninger er reverseres når grunnlaget for nedskrivning ikke lenger er til stede.

Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger fra datterselskap er inntektsført samme år som det er avsatt i givers regnskap. Overstiger utbyttet/konsernbidraget andel av opptjent resultat etter anskaffelsestidspunktet, representerer den overskytende del tilbakebetaling av investert kapital og utdelingene er fratrukket investeringens verdi i balansen til morselskapet.

1-10 Varebeholdninger
Varelager regnskapsføres til det laveste av anskaffelseskost og netto salgspris. Netto salgspris er estimert salgspris ved ordinær drift fratrukket estimerte utgifter til ferdigstillelse, markedsføring og distribusjon. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av FIFO-metoden og inkluderer utgifter påløpt ved anskaffelse av varene og kostnader for å bringe varene til nåværende tilstand og plassering.

1-11 Fordringer
Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap på krav.

1-12 Kortsiktige plasseringer
Kortsiktige plasseringer (aksjer og andeler vurdert som omløpsmidler) vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen. Mottatt utbytte og andre utdelinger fra selskapene inntektsføres som annen finansinntekt.

1-13 Pensjoner
Selskapet har på slutten av 2015 gått over fra ytelsesbaserte til innskuddsbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. I tillegg til at det på starten av året ble gjennomført en planendring av historiske estimatavvik som er ført direkte mot egenkapitalen 01.01. Det vises for øvrig til nærmere beskrivelse i notene. Periodens netto pensjonskostnad klassifiseres som lønns- og personalkostnader.

1-14 Kontantstrømoppstilling
Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

NOTE 2 SPESIFIKASJON AV SALGSINNTEKTER (Alle tall i 1000 kroner)

	Mor	Konsern	Mor	Konsern
	2015	**2015**	**2014**	**2014**
Salg av sæd nasjonalt	89 558	85 573	90 006	86 323
Salg av sæd internasjonalt	0	38 927		23 208
Annet salg	8 187	7 242	7 736	10 827
Sum	**97 745**	**131 742**	**97 742**	**120 358**

NOTE 3 SEMINOMRÅDENE INNTEKT (morselskap og konsern)

	2015	2014
Produsentenes egenandel	140 842	133 306
Norsvin	3 220	3 240
Jordbruksavtalemidler avregnet	25 418	25 003
Sum	**169 480**	**161 549**

NOTE 4 LØNN OG FOLKETRYGD

Morselskap	2015	2015	2015	2014
	Kontor/anlegg	Seminomr	Sum	Sum
Lønninger	38 712	29 852	68 564	65 386
Folketrygdavgift	6 284	4 769	11 053	10 487
Pensjonskostnader	5 263	3 028	8 291	4 215
Avvikling ytelsesordning	-16 288	0	-16 288	0
Andre ytelser	1 726	650	2 376	4 602
Sum personalkostnader	**35 697**	**38 299**	**73 994**	**84 690**

Konsern	2015	2015	2015	2014
	Kontor/anlegg	Seminomr	Sum	Sum
Lønninger	53 936	29 852	83 788	73 351
Folketrygdavgift	7 410	4 769	12 179	12 098
Pensjonskostnader	5 711	3 028	8 739	4 981
Avvikling ytelsesordning	-16 288	0	-16 288	0
Andre ytelser	1 988	650	2 638	5050
Sum personalkostnader	**52 757**	**38 299**	**91 056**	**95 480**

Antall årsverk morselskap i 2015 er 135,4.

Antall årsverk konsern i 2015 er 171,5.

Morselskapet	2015	2015	2014	2014
Godtgjørelser i kroner	Daglig leder	Styret	Daglig leder	Styret
Lønn	1 292	1 229	1 238	1 195
Ytelse til pensjonsforpliktelser	267	-	368	-
Annen godtgjørelse	129	244	160	239

Godtgjørelse til styret er inkludert arb.g.avg, men eksklusiv feriepenger
Dersom styret krever administrerende direktørs avgang har han rett til 1 års lønn.
Administrerende direktørs pensjonsalder er 62 år. Pensjonsavtalen gir rett til 65% av lønn i pensjon fram til 67 år.

Det er i morselskapet i 2015 kostnadsført kr 107 000 i ordinært revisjonshonorar. I tillegg kommer annen bistand med kr 53 000.
Det er i konsernet i 2015 kostnadsført kr. 173 000 i ordinært revisjonshonorar. I tillegg kommer bistand med kr 131 000.
Hele honoraret er til morselskapets revisor.
Beløpene er eksklusiv merverdiavgift.

NOTE 5 PENSJONSNOTE 2015

Geno har tidligere hatt en en ytelsesbasert pensjonsordning for sine ansatte. Denne har vært behandlet i henhold til regnskapsstandarden for pensjonskostnader -–NRS 6. På slutten av 2015 ble det foretatt en beslutning der samtlige ansatte med unntak av 3 uføre personer gikk over til en innskuddsbasert pensjonsordning. Før avslutningen av ordningen ble det gjennomført en planendring på tidligere aktuarmessige estimatavvik som er ført direkte mot egenkapitalen. Administrende direktør har en egen usikret pensjonsordning og i et datterselskap er det inngått en avtale med administrerende direktør om en ordning som skal dekke en eventuell førtidspensjon mellom 62 og 68 år. Begge forpliktelser er hensyntatt i balansen pr 31.12. Den regnskapsmessige effekten av overgang til innskuddsbasert ordning er resultatført og har medført en betydelig inntekts-føring. Ansatte som ble ansatt etter 2013 gikk direkte inn i den innskuddsbaserte ordning og premien for disse er kostnadsført med kr 857 000 i 2015. Geno sin pensjonsordning tilfredstiller kravene i OTP (Obligatorisk Tjeneste Pensjonsordning).

	Mor		Konsern	
Periodens pensjonkostnad	**2015**	**2014**	**2015**	**2014**
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	3 530	2 678	3 738	2 947
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	3 203	4 612	3 247	4 735
Avkastning av pensjonsmidler	-3 739	-5 129	-3 792	-5 179
Amortisering av planendring og estimatavvik	-11 026	-	-11 323	-
Periodisert arbeidsgiveravgift	-1 069	388	-1 080	439
Netto pensjonskostnad før ansattes egenandel	-9 101	2 549	-9 210	2 942
Ansattes egenandel	-1 116	-1 068	-1 140	-1 097
Netto pensjonskostnad/-inntekt	-10 217	1 481	-10 350	1 845
Tilskudd til AFP-ordningen	1 129	1 084	1 129	1 084
Innbetalte omkostninger til pensjonordningene	602	593	622	611
Totale pensjonskostnader	-8 486	3 158	-8 599	3 067
Avstemming av pensjonsordningens finansierte status mot beløp i balansen				
Beregnede pensjonsforpliktelser	-6 314	-146 402	-6 858	-148 356
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	1 404	118 517	1 404	119 987
Ikke resultatført virkning av planendring estimatavvik	-	25 065	-	25 065
Netto forpliktelse i pensjonsordning	-4 910	-2 820	-5 454	-3 303
Fordelt på				
Netto forpliktelse i forsikrede ordninger	-2 590	-611	-2 590	-1 094
Udekket forpliktelse	-2 320	-2 209	-2 864	-2 209
Det er videreført en planendring på historiske aktuarmessige estimatavvik. Dette er ført direkte mot egenkapitalen, se note 9.				
Økonomiske forutsetninger:				
	%	%	%	%
Diskonteringsrente	2,30	4,10	2,30	4,10
Forventet lønnsregulering	2,50	3,50	2,50	3,50
Forventet pensjonsøkning	0,00	0,60	0,00	0,60
Forventet G-regulering	2,50	3,50	2,50	3,50
Foreventet avkastning på pensjonsmidler	2,30	4,40	2,30	4,40

Som akturamessige forutsetninger for demografiske faktorer og avganger er lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger innen forsikring.

NOTE 6 ANLEGGSMIDLER MOR

	Tomter	Bygninger	Transport-midler og maskiner	Drifts-løsøre og inventar	Eliteokser	FOU	Sum
Anskaffelseskost 01.01.15	5 981	109 552	12 602	31 737	2 866	1 702	164 440
Tilgang driftsmidler 2015	-	345	40	6 149	135	2 617	9 286
Solgte driftsmidler 2015 anskaffelseskost	-	-	635	-	-	-	635
Anskaffelseskost 31.12.15	5 981	109 897	12 007	37 886	3 002	4 319	173 092
Akkumulerte avskrivninger 31.12.15	360	47 426	9 416	23 441	-	-	80 643
Bokført verdi per 31.12.15	**5 621**	**62 471**	**2 591**	**14 445**	**3 002**	**4 319**	**92 449**
Årets avskrivninger kontor/anlegg	**12**	**3 751**	**630**	**3 952**			**8 345**
Årets avskrivninger seminområdet*			**93**	**15**			**108**
Økonomisk levetid		Inntil 30 år	Inntil 10 år	Inntil 10 år		Inntil 5 år	
Avskrivningsplan		Linær	Linær	Linær		Lineær	

* Årets avskrivninger seminområdet er presentert sammen med semintjenesten.

NOTE 6 ANLEGGSMIDLER KONSERN

	Tomter	Bygninger	Transport-midler og maskiner	Driftsløsøre og inventar	Elite-okser	Patenter og FOU	Good-will	Sum
Anskaffelseskost 01.01.15	5 981	109 552	12 602	32 582	2 866	26 203	0	189 786
Tilgang driftsmidler 2015	-	345	40	6 149	135	8 481	14 556	29 706
Solgte driftsmidler 2015 anskaffelseskost	-	-	1 052	1 306	-	-	-	2 358
Anskaffelseskost 31.12.15	5 981	109 897	11 590	37 425	3 002	34 684	14 556	217 135
Akkumulerte avskrivninger 31.12.15	360	47 426	8 999	22 421	-	14 759	1 671	95 636
Bokført verdi per 31.12.15	**5 621**	**62 471**	**2 591**	**15 004**	**3 002**	**19 925**	**12 885**	**121 499**
Årets avskrivninger	**12**	**3 751**	**630**	**4 246**		**4 035**	**1 671**	**14 345**
Økonomisk levetid		Inntil 30 år	Inntil 10 år	Inntil 10 år		Inntil 5 år		
Avskrivningsplan		Linær	Linær	Linær		Lineær		

NOTE 7 SEMINOMRÅDENE KOSTNADER

	2015	2014
Lønn	29 324	29 806
Sosiale kostnader	8 976	8 981
Sum lønnskostnader	**38 300**	**38 787**
Honorar veterinærer	113 842	107 924
Bilhold og reisekostnader	9 662	9 999
Diverse	4 684	6 770
Sum	**166 488**	**163 480**

NOTE 8 VARER GENO MOR

	31.12.2015	31.12.2014	Endring
Avling på lager	1 228	1 236	-8
Inseminasjonsutsyr	100	100	0
Beholdning av innkjøpte varer for videresalg	920	847	73
*) Beholdning av dyr inkl. framtidige eliteokser	14 358	13 959	399
Sædlager	-	-	0
Sum varer	**16 605**	**16 142**	**463**
*) Herav vurdert til anskaffelseskost	9 358	9 182	176
*) Herav vurdert til virkelig verdi (slakteverdi)	5 001	4 777	224

NOTE 9 EGENKAPITAL

Morselskap	
Egenkapital 31.12.2014	**123 641**
Ordinært overskudd morselskap 2015	14 673
Videreføring av nedtrapping estimatavvik, ytelsesbasert ordning	-18 258
Egenkapital 31.12.2015	**120 056**

Konsern	
Egenkapital 31.12.2014	**107 237**
Ordinært resultat i 2015	9 728
Videreføring av nedtrapping estimatavvik, ytelsesbasert ordning	-18 258
Valutaendring direkete mot egenkapital i tilknyttet selskap	-1 065
Verdiendring goodwill ved trinnvis oppkjøp i Xsires	2 958
Omreggningsdifferanser i utenlandske datterselskaper	916
Egenkapital 31.12.2015	**101 516**

NOTE 10 PANTSTILLELSER OG GARANTIANSVAR

	Konsern		Mor	
	Per 31.12.15	Per 31.12.14	Per 31.12.15	Per 31.12.14
Bokført verdi pantsatte eiendommer	68 092	71 512	68 092	71 512
Aktuell gjeld pr. 31.12	65 305	52 237	65 305	52 237

Datterselskapet Geno Global AS har stillet selvskyldnerkausjon for bankgjeld i Geno Italy. Lånet utgjør Euro 130.000.

NOTE 11 LIKVIDER/LANGSIKTIG LÅN

Kassekreditt: Limitt kr 50 mill og benyttet kreditt kr 27,1 mill. Ubenyttet kassekreditt kr 22,9 mill.
For skattetrekk er det stillet bankgaranti på kr 5 millioner
Morselskapet har i år tatt opp et langsiktig valutalån som løper fram til 2018.

NOTE 12 OFFENTLIGE TILSKUDD GENO KONSERN

	2015	2014
Midler fra Jordbruksavtalen til seminvirksomheten	25 418	25 004
Andre off. tilskudd	5 936	4 073
Tilskudd fra omsetningsrådet	9 290	9 440
Sum	**40 644**	**38 517**

Tilskudd er delvis ført som andre driftsinntekter og delvis under semintjenesten.

NOTE 13 TILKNYTTEDE SELSKAPER/DATTERSELSKAPER

Morselskap		Eierandel	Anskaffelseskost	Bokført verdi	Årets resultat	EK 31.12
Datterselskaper	Geno Global AS	100 %	18 013	18 013	3 039	9 467
	BioKapital AS	100 %	900	900	-37	2 106
	SpermVital AS	88 %	5 900	5 900	-1 595	15 989
	SpermVital Invest AS	69 %	10 970	10 970	-30	15 457
	Sum			**35 783**		
Tilknyttet selskap	Cryogenetics AS	50 %	23 020	23 020	-1 778	45 270
	BioBank AS	33 %	1 100	1 100	864	2 581
	Cryo Invest AS	50 %	3 100	3 100		
	Sum			**27 200**		
Investering i aksjer og andeler	Produsentregisteret BA	17 %	50	50		
	Øvrige investeringer		60	60		
	Sum			**110**		

Det er brukt tall for 2014 på investeringene i BioBank AS.

Konsern		Eierandel	Anskaffelseskost	Bokført verdi	Årets resultat	EK 31.12
Konsernet har følgende investeringer som bokføres etter kostmetoden i konsernregnskapet:						
Tilknyttet selskap	BioBank AS, forretningskontor Hamar	33 %	1 100	1 100	864	2581
Investering i aksjer og andeler	Produsentregisteret BA	17 %	50	50		
	Øvrige investeringer		68	68		

Konsernet har følgende investeringer i tilknyttede selskaper som bokføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet:

	Xsires B.V, Holland (90% eierandel)	Cryogenetics AS, Hamar (56,38 direkte og indirekte eierandel)	Sum
Balanseført verdi 31.12.2014	6 225	18 192	24 417
Cryo Invest AS tidligere presentert som andre aksjer	-	3 100	3 100
Valutajusteringer mot EK i Cryogenetics konsern	-	-1 065	-1 065
Anskaffelseskost for året/kaptiautvidelse for året	-	-	-
Resultatandel	-	-4 350	-4 350
Xsires har i 2015 gått fra tilknyttet selskap til datterselskap	-6 225	-	-6 225
Balanseført verdi 31.12.2015	-	15 877	15 877

Merverdien ved oppkjøpet av Xsires B.V. er vurdert som goodwill og avskrives over 10 år.

NOTE 14 SKATT (KONSERN)

	2015	2014
Avstemming av finansregnskap og skatteregnskap		
Ordinært resultat før skattekostnad	15 138	-5 156
Morselskapets resultat, ikke skattepliktig	-14 673	1 223
Permanente forskjeller	-2 161	-1 703
Endring midlertidige forskjeller	1 462	-593
Årets skattemessige resultat	-234	-6 229
Anvendelse av fremførbart underskudd	-	2
Årets skattegrunnlag	-234	-6 227
Betalbar skatt	-	-
Årets skattekostnad fremkommer slik:		
Feil tidligere år	-	-
Brutto endring utsatt skatt	579	-351
Årets totale skattekostnad	579	-351

	31.12.15	31.12.14
Forskjeller som utlignes:		
Fordringer	-	-
Anleggsmidler	787	531
Pensjonsforpliktelser	-544	-483
Underskudd til fremføring	-22 637	-23 584
Sum forskjeller som ikke utlignes	-22 394	-23 536
Utsatt skatt/utsatt skattefordel (-)	-6 198	-6 248

25% av grunnlag utsatt skatt gir ikke 25% utskatt skattefordel fordi det er ulike skattesatser i forhold til Norge i fire utenlandske datterselskaper.

NOTE 15 MELLOMVÆRENDE OG TRANSAKSJONER MED SELSKAP I SAMME KONSERN/TILKNYTTEDE SELSKAPER

Kundefordring i Geno SA til Geno Global AS	1 533
Kundefordring i Geno SA til SpermVital AS	1 696
Kundefordring i Geno Global AS til Geno Italiy	918
Kundefordring i Geno Global AS til Xsires BV	0
Kundefordring i Geno Global AS til Geno UK	645
Kundefordring i Geno Global AS til Geno SA	73
Kundefordring i SpermVital AS til Geno SA	2 365
Langsiktig fordring i Geno SA til Geno Global AS	19 230
Langsiktig fordring i Geno Global AS Geno UK	2 493
Langsiktig fordring i Geno Global AS Geno Italy	3 433
Royaltyinntekter i SpermVital AS fakturert Geno	7 206
Driftsinntekter i Geno SA fakturert SpermVital AS	1 611
Driftsinntekter i Geno SA, fakturert Geno Global AS	4 543
Driftsinntekter i Geno Global AS fakturert døtre	3 904

NOTE 16 MINORITETSINTERESSSER - KONSERN

Minoritetens andel av egenkapitalen i datterselskaper er kr 951 000 og kr 255 000 av overskudd i 2015.

NØKKELTALL KONSERN

		2015	2014	2013	2012	2011	2010
Soliditet:	Egenkapital x 100 / Totalkapital	43,4 %	50,9 %	64,5 %	68,9 %	63,0 %	65,8 %
Omløpshastighet totalkapital:	Driftsinntekter / Gjennomsnittlig totalkapital	1,6	1,5	1,5	1,4	1,42	1,5
Resultatgrad driftsmargin	Driftsresultat x 100 / Driftsinntekter	3,9 %	-1,1 %	-1,2 %	-1,5 %	-1,5 %	1,3 %
Rentabilitet totalkapital	(Driftsresultat + finansinntekter) x 100 / Gjennomsnittlig totalkapital	6,2 %	-1,5 %	-1,1 %	4,0 %	-3,0 %	5,1 %
Tall i millioner kroner							
Omsetning		350	323	312	299	282	280
Resultat		9,5	-4,8	-3,9	9,5	-0,75	8
Totalkapital		234	211	217	209	207	190
Lånegjeld		65	51	25	19	26	18
Kontanter/bank		13	11	11	15	17	26
Priser							
Gjennomsnittlig sædpris inkl. SpermVital-doser		178	179	175	169	142	138
Inseminering tekniker		300	275	260	245	245	235
Inseminering veterinær		330	300	280	265	265	255

REVISJONSBERETNING

SANDBERG
revisjon & rådgiving

Til årsmøtet i **Geno SA**

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Geno SA som består av selskapsregnskap, som viser et overskudd på kr 14 673 000, og konsernregnskap, som viser et overskudd på kr 9 728 000. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for foreningens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettvisende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foreningens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon
Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvisende bilde av selskapet og konsernet Geno SA finansielle stilling per 31. desember 2015 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foreningens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Hamar, 15. februar 2016
Sandberg Revisjon AS

Knut Svæen
statsautorisert revisor

Sandberg Revisjon AS | Adresse: Stangevelen 34, Pb 4173, 2307 Hamar | Tlf: 62 55 52 00 | Fax: 62 55 52 01 | post@sandberg-revisjon.no

Bank: 1800.05.14914 | Foretaksnr: NO 951 697 826 MVA | Medlemmer av Den norske Revisorforening | www.sandberg-revisjon.no

INPACT

Statistikk 2015

TABELL 1. MEDLEMMER 2015

Fylke	Medlemstall	Endring i % 2014–2015
Østfold	160	0,6
Akershus/Oslo	155	0,0
Hedmark	584	-3,0
Oppland	1 173	-2,7
Buskerud	222	-3,9
Vestfold	84	-3,4
Telemark	109	0,9
Aust-Agder	98	3,2
Vest-Agder	274	-2,8
Rogaland	1 256	-2,7
Hordaland	608	-3,5
Sogn og Fjordane	886	-3,9
Møre og Romsdal	845	-5,8
Sør-Trøndelag	832	-3,8
Nord-Trøndelag	949	-1,4
Nordland	666	-2,2
Troms	224	0,4
Finnmark	98	0,0
Sum landet	**9 223**	**-2,9**

TABELL 2. AVLSMÅL FOR NRF 2015

Egenskap	Vektlegging (%)
Melk	28
Jurhelse	18
Fruktbarhet	18
Jur	18
Kjøtt	6
Andre sykdommer	4
Klauvhelse	4
Bein	2
Lynne	1
Kalvingsvansker	0,5
Dødfødsler	0,5

Avlsdiplomer 2015

Avlsdiplom tildeles oppdrettere av NRF-okser som blir brukt som eliteokser i Norge.
Avlsdiplom overrekkes våren 2016 til følgende oppdrettere:

Region midt
- Liv Inger og Olav Jogeir Borgen, 7656 Verdal – for oksen 10914 Borgen
- Karl Erik Sørensen, 7130 Brekstad – for oksen 11191 Vamman
- Lars Inge Røen, 6657 Rindal – for oksen 11690 Roen (GS-elite)

Region øst
- Ove Fattnes, 2485 Rendalen – for oksen 11053 Myrstu
- Barbro Braastad og Bjørn Sønstevoldhaugen, 2634 Fåvang – for oksen 11078 Gopollen
- Ring Samdrift Da, 2390 Moelv – for oksen 11032 Ring
- Bjørn Olav Enger, 2850 Lena – for oksen 11147 Enger
- Wenche Ringstad, 2943 Rogne – for oksen 11658 Ringstad (GS-elite)

TABELL 3. OVERSIKT OVER INNKJØPTE KALVER TIL ØYER TESTINGSSTASJON FØDT I PERIODEN 01.10.14–30.09.15

Fedre	Antall kalver innkjøpt i perioden	Totalt antall kalver innkjøpt per okse
10617 Skei	1	67
10673 Engebakken	1	22
10704 Tranmæl	1	22
10714 Lekve	5	46
10739 Ravn	2	47
10795 Hoøen	2	20
10801 Dahle	8	12
10811 Solvang	4	5
10876 Økland	8	29
10901 Aksnes	1	1
10909 Tangvoll	29	58
10913 Myhr	7	7
10918 Val	7	21
10923 Prestangen	23	47
10965 Sandstad	11	11
10971 Seim	2	2
10986 Landre	1	1
11033 Reitan 2	18	20
11039 Skjelvan	19	19
11048 Rønningen	14	16
11060 Nymoen	2	2
11572 Saur	7	10
22007 Sörby	3	17
22016 A Linné	2	9
22021 Buckarby	10	20
22023 VR Game	1	1
22025 VR Viro	2	2
23014 VR Uudin-ET	2	3
Sum	**193**	

Områder	Antall kalver innkjøpt
TINE Øst	64
TINE Sørvest	57
TINE Midt	56
TINE Nord	12
Q-meieriene	4
Sum	**193**

Fylke	Antall kalver innkjøpt
Østfold	8
Akershus	4
Hedmark	9
Oppland	40
Buskerud	5
Vestfold	0
Telemark	2
Aust Agder	1
Vest Agder	2
Rogaland	20
Hordaland	19
Sogn og Fjordane	12
Møre og Romsdal	12
Sør-Trøndelag	19
Nord-Trøndelag	27
Nordland	10
Troms	3
Finnmark	0
Sum	**193**

Antall innkjøpte oksekalver per år ble redusert fra 230 til 145 for kalver født fra og med 1. juli 2015.

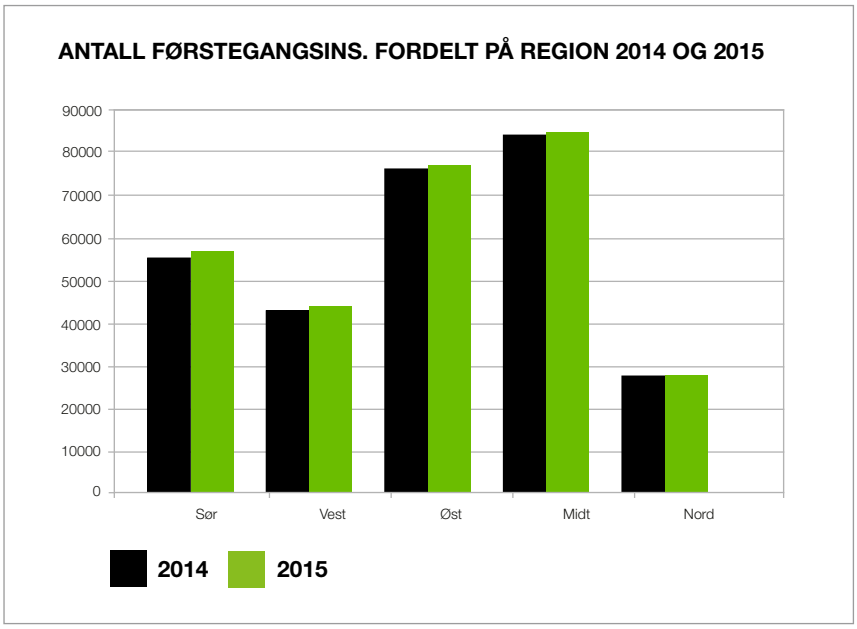

Denne grafen gjelder kalenderår og ikke seminår.

TABELL 4. OMFANGET AV AVKOMSGRANSKINGENE

Gransking	År	Antall okser	Døtre med fruktbar-hetsopplysninger
Februar	2007	20	236
Mai	2007	51	223
August	2007	25	209
November	2007	14	197
Mars	2008	59	210
Juni	2008	38	242
September	2008	19	228
Desember	2008	19	253
Mars	2009	33	253
Juni	2009	39	244
September	2009	22	230
Desember	2009	17	220
Mars	2010	46	250
Juni	2010	30	273
September	2010	25	269
Desember	2010	6	263
Mars	2011	35	256
Juni	2011	34	249
September	2011	25	233
Desember	2011	11	228
Mars	2012	33	212
Juni	2012	51	221
September	2012	27	213
Desember	2012	12	219
Februar	2013	33	216
Juni	2013	47	219
September	2013	34	205
Februar	2014	36	222
Juni	2014	33	223
September	2014	27	227
Februar	2015	27	215
Juni	2015	43	193
September	2015	31	192

TABELL 5. KUNSTIG SÆDOVERFØRING 2014/2015

Fylke	NRF Ant. 1.g. ins.	Andre mjølkeraser Ant. 1.g. ins.	Kjøttfe Ant. 1.g. ins.	Ant. 1.g. ins..	% i forhold til 2014
Østfold	5 409	677	296	6 382	-1,7
Akershus/Oslo	4 974	290	523	5 787	1,8
Hedmark	17 006	764	1 582	19 352	0,2
Oppland	31 015	1 416	1 930	34 361	1,1
Buskerud	5 287	365	670	6 322	0,3
Vestfold	3 098	35	321	3 454	1,8
Telemark	2 452	224	454	3 130	8,5
Aust-Agder	1 912	49	112	2 073	11,3
Vest-Agder	5 843	400	463	6 706	5,5
Rogaland	36 746	5 954	1 521	44 221	2,2
Hordaland	13 721	871	356	14 948	2,3
Sogn og Fjordane	20 606	702	545	21 853	1,6
Møre og Romsdal	26 721	1 228	651	28 600	2,1
Sør-Trøndelag	26 485	1 752	654	28 891	1,5
Nord-Trøndelag	33 026	1 169	1 440	35 635	1,6
Nordland	19 070	481	873	20 424	-0,7
Troms	5 386	213	225	5824	3,3
Finnmark	3 025	142	34	3201	2,2
Sum landet	**261 782**	**16 732**	**12 650**	**29 1164**	**1,6**

TABELL 6. BRUKEN AV KJØTTFERASER 2014/2015

	Charolais			Hereford			Aberdeen Angus		
Fylke	**2015**	**2014**	**+/- i %**	**2015**	**2014**	**+/- i %**	**2015**	**2014**	**+/- i %**
Østfold	116	84	38,1	36	23	56,5	20	17	17,6
Akershus/Oslo	120	97	23,7	41	45	-8,9	113	71	59,2
Hedmark	623	528	18,0	110	155	-29,0	180	160	12,5
Oppland	615	459	34,0	314	267	17,6	233	229	1,7
Buskerud	400	354	13,0	43	53	-18,9	39	36	8,3
Vestfold	193	112	72,3	37	21	76,2	24	9	166,7
Telemark	119	97	22,7	77	49	57,1	60	22	172,7
Aust-Agder	34	16	112,5	16	17	-5,9	25	7	257,1
Vest-Agder	158	100	58,0	23	25	-8,0	36	14	157,1
Rogaland	370	275	34,5	137	117	17,1	267	165	61,8
Hordaland	73	62	17,7	49	57	-14,0	62	56	10,7
Sogn og Fjordane	216	192	12,5	117	97	20,6	28	58	-51,7
Møre og Romsdal	227	238	-4,6	117	125	-6,4	49	49	0,0
Sør-Trøndelag	188	158	19,0	93	82	13,4	47	39	20,5
Nord-Trøndelag	448	327	37,0	125	95	31,6	105	79	32,9
Nordland	230	220	4,5	120	100	20,0	111	106	4,7
Troms	88	75	17,3	68	66	3,0	28	15	86,7
Finnmark	16	20	-20,0	4	3	33,3	8	11	-27,3
Sum landet	**4 234**	**3 414**	**24,0**	**1 527**	**1 397**	**9,3**	**1 435**	**1 143**	**25,5**

TABELL 7. FORDELING AV INSEMINASJONARBEIDET FOR PERIODEN 01.10.2014 TIL 30.09.2015

Kategori	Ant. 1.g.ins	% av ins.	% dobbeltins	56d. i.o.-%
Veterinærer	191 731	65,85	9,2	72,2
Semінteknikere	84 452	29,00	7,5	72,9
Vikarer	1 968	0,68	8,0	68,9
Eierinseminører	13 013	4,47	2,7	74,2
Sum/middel	**291 164**	**100,00**	**8,4**	**72,4**

Simmental			Limousin			Andre kjøttferaser			Sum		
2015	**2014**	**+/- i %**	**2015**	**2014**	**+/- i %**	**2015**	**2014**	**+/- i %**	**2015**	**2014**	**+/- i %**
16	9	77,8	86	64	34,4	22	20	10,0	296	217	36,4
39	24	62,5	165	85	94,1	45	26	73,1	523	348	50,3
161	109	47,7	496	466	6,4	12	15	-20,0	1 582	1 433	10,4
295	279	5,7	415	333	24,6	58	45	28,9	1 930	1 612	19,7
76	27	181,5	76	70	8,6	36	41	-12,2	670	581	15,3
2	16	-87,5	59	49	20,4	6	14	-57,1	321	221	45,2
14	21	-33,3	158	147	7,5	26	15	73,3	454	351	29,3
9	3	200,0	23	28	-17,9	5	6	-16,7	112	77	45,5
70	59	18,6	176	142	23,9	0	1	-100,0	463	341	35,8
100	116	-13,8	607	484	25,4	40	24	66,7	1521	1181	28,8
20	15	33,3	139	139	0,0	13	4	225,0	356	333	6,9
61	61	0,0	101	110	-8,2	22	9	144,4	545	527	3,4
58	49	18,4	176	128	37,5	24	26	-7,7	651	615	5,9
26	21	23,8	290	169	71,6	10	8	25,0	654	477	37,1
130	113	15,0	559	451	23,9	73	22	231,8	1 440	1 087	32,5
64	35	82,9	280	238	17,6	68	69	-1,4	873	768	13,7
22	19	15,8	15	13	15,4	4	0	0,0	225	188	19,7
3	0	0,0	2	1	100,0	1	0	0,0	34	35	-2,9
1 166	**976**	**19,5**	**3 823**	**3 117**	**22,6**	**465**	**345**	**34,8**	**12 650**	**10 392**	**21,7**

TABELL 8A. ÅRSPRODUKSJON GODKJENTE DOSER

	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Store Ree	940 055	1 077 805	1 191 580	1 144 249	1 028 823	1 231 433
Hallsteingård	354 431**	350 128**	351 832**	227 355**	145 905*	122 614*
Sum	**1 294 486**	**1 427 933**	**1 543 412**	**1 371 604**	**1 174 728**	**1 354 047**

* Kjøttfesæd
** Kjøttfesæd+ NRF-sæd

TABELL 8B. ÅRSPRODUKSJON 2015 FORDELT PÅ ULIKE SÆDKATEGORIER

	Store Ree			Hallsteingård			
	Ordinær sæd	**Kjønns-separert**	**SpermVital**	**Ordinær sæd**	**Kjønns-separert**	**SpermVital**	**Totalt**
NRF*	792 720	1 633	145 702	180 362	3 906	43 845	1 168 168
Kjøttfe				118 844		7 474	126 318
Totalt	**792 720**	**1 633**	**145 702**	**299 206**	**3 906**	**51 319**	**1 294 486**

* NRF inkluderer også gamle raser

TABELL 9 1. GANGS INS., OMLØPSPROSENT 0 - 4 DAGER OG IKKE-OMLØPSPROSENT PER 56 DAGER FOR DE ENKELTE MÅNEDER

	Ant. 1.gangsinseminasjoner			Omløps-% 0-4 dager (dob-beltins.)	Omløps-% 0-4 dager (dob-beltins.)	Ikke-om-løpsp-% 56 dg	Ikke-om-løpsp-% 56 dg	
Måned	**2015/2014**	**2014/2013**	**+/- i %**	**2015/2014**	**2014/2013**	**2015/2014**	**2014/2013**	**+/-**
Oktober	23 993	22 648	5,9	7,1	7,0	71,1	71,6	-0,5
November	33 666	33 374	0,9	10,2	10,6	70,6	71,0	-0,4
Desember	40 462	40 440	0,1	11,6	12,6	70,0	70,3	-0,3
Januar	30 966	30 860	0,3	10,1	11,3	71,1	70,6	0,5
Februar	22 738	22 509	1,0	8,3	9,9	72,8	71,9	0,9
Mars	24 095	23 094	4,3	7,7	8,3	71,8	72,3	-0,5
April	24 167	22 517	7,3	7,1	7,5	73,2	74,0	-0,8
Mai	22 637	22 252	1,7	7,5	8,9	75,6	76,2	-0,6
Juni	19 250	18 485	4,1	8,5	8,1	76,3	76,2	0,1
Juli	16 327	15 966	2,3	5,9	6,5	74,2	73,1	1,1
August	15 575	16 559	-5,9	5,2	6,0	74,8	72,9	1,9
September	17 288	17 787	-2,8	5,5	5,7	73,2	73,3	-0,1
Sum	**291 164**	**286 491**	**1,6**	**8,4**	**9,1**	**72,4**	**72,4**	**0,0**

TABELL 10. ANTALL BEHANDLINGER PER ÅRSKU I HELSEKORTSYSTEMET

	2015	2014	2013	2012	2011
Mastitt tilfeller	0,196	0,209	0,207	0,200	0,200
Ketose	0,027	0,024	0,027	0,020	0,030
Melkefeber	0,074	0,065	0,072	0,070	0,080
Reproduksjon	0,095	0,090	0,085	0,110	0,100
Kalvesjukdom	0,075	0,067	0,068	0,060	0,040

TABELL 11. ANTALL INSEMINASJONER PER PÅBEGYNT KU.

Fylke	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	1985
Østfold	1,63	1,63	1,60	1,61	1,57	1,61	1,60	1,60	1,72
Akershus/Oslo	1,50	1,57	1,60	1,61	1,57	1,61	1,59	1,59	1,71
Hedmark	1,55	1,53	1,52	1,51	1,50	1,52	1,53	1,55	1,75
Oppland	1,56	1,56	1,55	1,54	1,54	1,56	1,58	1,57	1,72
Buskerud	1,53	1,53	1,49	1,48	1,48	1,51	1,50	1,52	1,73
Vestfold	1,52	1,57	1,55	1,54	1,51	1,58	1,55	1,54	1,66
Telemark	1,64	1,63	1,55	1,59	1,65	1,63	1,61	1,64	1,77
Aust-Agder	1,65	1,70	1,73	1,62	1,59	1,62	1,68	1,63	1,77
Vest-Agder	1,63	1,64	1,61	1,61	1,63	1,65	1,62	1,65	1,77
Rogaland	1,61	1,62	1,60	1,59	1,60	1,62	1,62	1,63	1,63
Hordaland	1,69	1,71	1,65	1,66	1,65	1,69	1,70	1,70	1,85
Sogn og Fjordane	1,63	1,65	1,62	1,60	1,61	1,63	1,63	1,63	1,79
Møre og Romsdal	1,64	1,63	1,61	1,60	1,60	1,64	1,64	1,67	1,87
Sør-Trøndelag	1,65	1,67	1,63	1,62	1,59	1,64	1,64	1,65	1,76
Nord-Trøndelag	1,59	1,59	1,58	1,56	1,57	1,60	1,61	1,61	1,80
Nordland	1,66	1,66	1,65	1,62	1,65	1,68	1,66	1,67	1,87
Troms	1,63	1,62	1,60	1,59	1,62	1,63	1,64	1,67	1,83
Finnmark	1,63	1,60	1,60	1,60	1,60	1,64	1,70	1,72	1,73
Sum landet	**1,61**	**1,62**	**1,60**	**1,58**	**1,59**	**1,62**	**1,62**	**1,63**	**1,76**

TABELL 12A. 56 DAGERS IKKE-OMLØP FOR PERIODEN 01.10.2014 - 30.09.2015. FYLKE OG LAND

			2015	2014	
	1. g.ins.	% oml. 0 - 4 d	56 dg i.o.-%	56 dg i.o.-%	Avvik +/-
Østfold	6 382	5,1	70,8	70,7	0,1
Akershus/Oslo	5 787	6,6	72,3	73,0	-0,7
Hedmark	19 352	5,4	73,7	73,7	0,0
Oppland	34 361	7,4	73,5	73,1	0,4
Buskerud	6 322	6,8	73,7	73,8	-0,1
Vestfold	3 454	5,8	75,4	73,0	2,4
Telemark	3 130	13,0	74,3	73,6	0,7
Aust-Agder	2 073	7,2	69,2	68,8	0,4
Vest-Agder	6 706	11,7	73,2	73,2	0,0
Rogaland	44 221	6,3	72,8	72,6	0,2
Hordaland	14 948	12,9	71,6	71,3	0,3
Sogn og Fjordane	21 853	13,0	72,2	72,1	0,1
Møre og Romsdal	28 600	10,0	71,9	72,7	-0,8
Sør-Trøndelag	28 891	9,6	71,0	70,5	0,5
Nord-Trøndelag	35 635	6,8	72,8	72,9	-0,1
Nordland	20 424	9,9	71,0	71,7	-0,7
Troms	5824	7,2	72,6	73,2	-0,6
Finnmark	3201	8,7	72,9	74,0	-1,1
Sum landet	291 164	8,4	72,4	72,4	0,0

TABELL 12B. UTVIKLING OVER ÅR I ULIKE FRUKTBARHETSTALL – LANDSBASIS

	2015	2014	2013	2012
FS-tall	56	55	55	58
KFI (ant. dager fra kalving til første ins.)	83	83	84	84
KSI (ant. dager fra kalving til sist ins.)	107	107	108	106
Kalvingsintervall (måneder)	12,6	12,6	12,6	12,5
Alder ved første kalving (måneder)	25,9	25,9	25,8	25,8
Ant. ins. per ku	1,7	1,7	1,7	1,6

I fjorårets årsberetning var det en liten feil i FS-tall og KSI for 2014. I årets tabell har vi tatt inn korrigerte tall for 2014.

TABELL 13. ANTALL 1. GANGSINSEMINASJONER 2014/2015 - FYLKER OG MÅNEDER

	Oktober		November		Desember		Januar		Februar		Mars	
Fylke	**Ant. 1.g. Ins.**	**% av ins.**	**Ant. 1.g. Ins.**	**% av ins.**	**Ant. 1.g. Ins.**	**% av ins.**	**Ant. 1.g. Ins.**	**% av ins.**	**Ant. 1.g. Ins.**	**% av ins.**	**Ant. 1.g. Ins.**	**% av ins.**
Østfold	623	9,8	556	8,7	537	8,4	599	9,4	506	7,9	583	9,1
Akershus/Oslo	487	8,4	540	9,3	459	7,9	478	8,3	459	7,9	599	10,4
Hedmark	1 613	8,3	1 957	10,1	2 311	11,9	1 672	8,6	1 248	6,4	1 450	7,5
Oppland	2 228	6,5	3 698	10,8	5 189	15,1	4 416	12,9	2 801	8,2	2 662	7,7
Buskerud	377	6,0	616	9,7	846	13,4	944	14,9	553	8,7	549	8,7
Vestfold	400	11,6	322	9,3	286	8,3	288	8,3	254	7,4	262	7,6
Telemark	352	11,2	366	11,7	346	11,1	372	11,9	262	8,4	317	10,1
Aust-Agder	131	6,3	219	10,6	279	13,5	245	11,8	207	10,0	203	9,8
Vest-Agder	500	7,5	809	12,1	906	13,5	712	10,6	579	8,6	648	9,7
Rogaland	4 287	9,7	5 406	12,2	4 689	10,6	3 914	8,9	3 509	7,9	3 808	8,6
Hordaland	926	6,2	1 770	11,8	3 887	26,0	1 907	12,8	1 206	8,1	1 118	7,5
Sogn og Fjordane	1 030	4,7	3 727	17,1	5 931	27,1	3 284	15,0	1 542	7,1	1 349	6,2
Møre og Romsdal	2 256	7,9	3 172	11,1	3 840	13,4	3 004	10,5	2 344	8,2	2 496	8,7
Sør-Trøndelag	2 252	7,8	3 274	11,3	4 604	15,9	3 331	11,5	2 455	8,5	2 391	8,3
Nord-Trøndelag	3 571	10,0	3 484	9,8	3 167	8,9	2 999	8,4	2 644	7,4	3 164	8,9
Nordland	2 084	10,2	2 659	13,0	2 256	11,0	1 920	9,4	1 552	7,6	1 728	8,5
Troms	585	10,0	751	12,9	622	10,7	585	10,0	415	7,1	493	8,5
Finnmark	291	9,1	340	10,6	307	9,6	296	9,2	202	6,3	275	8,6
Sum landet	**23 993**	**8,2**	**33 666**	**11,6**	**40 462**	**13,9**	**30 966**	**10,6**	**22 738**	**7,8**	**24 095**	**8,3**
2013/14	22 648	7,9	33 374	11,6	40 440	14,1	30 860	10,8	22 509	7,9	23 094	8,1
2012/13	23 716	8,1	35 275	12,1	40 549	13,9	32 015	10,9	22 761	7,8	22 524	7,7
2011/12	23 459	8,0	35 224	11,9	42 513	14,4	31 274	10,6	23 324	7,9	22 279	7,6
1985/86	40 441	8,8	73 897	16,0	81 040	17,6	46 713	10,1	30 873	6,7	28 371	6,2
1975/76	26 997	6,3	53 447	12,5	73 219	17,1	51 068	12,0	33 274	7,8	33 453	7,8

TABELL 14. GJENNOMSNITTLIG ANTALL STILLINGER I GENO KONSERN FORDELT PÅ FAGOMRÅDER 2015

	Antall ansatte 2015	Antall årsverk 2015	Antall ansatte 2014	Antall årsverk 2014	Antall ansatte 2013	Antall årsverk 2013	Antall ansatte 2012	Antall årsverk 2012
Daglig leder, avdelingsledere	7	7	7	6,6	6	6,0	6	6,0
Administrasjon og forskning	35	31,2	33	29,5	35	28,4	35	29,1
Produksjon og distribusjon	35	31,1	37	34,3	40	31,8	34	32,1
Kjøkken	1	0,6	1	0,6	1	0,6	1	0,6
Midlertidig ansatte	9	4,6	6	2,5	7	2,8	6	2,8
Til sammen	87	74,5	84	73,5	89	69,6	82	70,6
Seminteknikere over halv stilling	57	49,8	61	53,9	59	51,7	62	54,8
Seminteknikere under halv stilling	53	11,1	52	9,7	57	11,9	56	11,9
Sum seminteknikere	110	60,9	113	63,6	116	63,6	118	66,7
Sum ansatte Geno mor	197	135,4	197	137,1	205	133,2	200	137,3
Daglige ledere og ansatte i datterselskap*	42	36,1	31	26,0	28	22,1	21	19,0
Sum Geno konsern	**239**	**171,5**	**228**	**163,1**	**233**	**155,3**	**221**	**156,3**

* Datterselskap er her SpermVital as, Geno Global as, Geno-UK, Geno Italy og Xsires.
Gjennomsnittlig sykefravær for ansatte i Geno SA var 2,67 prosent i 2015. Langtidsfravær over åtte uker utgjorde 0,86 prosent.

April		Mai		Juni		Juli		August		September			
Ant. 1.g. Ins.	% av ins.	Ant. 1.g. Ins.	% av ins.	Ant. 1.g. Ins.	% av ins.	Ant. 1.g. Ins.	% av ins.	Ant. 1.g. Ins.	% av ins.	Ant. 1.g. Ins.	% av ins.	Sum	Fylke
593	9,3	557	8,7	469	7,3	427	6,7	450	7,1	482	7,6	6 382	Østfold
577	10,0	557	9,6	481	8,3	385	6,7	399	6,9	366	6,3	5 787	Akershus/Oslo
1 773	9,2	1 653	8,5	1 399	7,2	1 433	7,4	1 484	7,7	1 359	7,0	19 352	Hedmark
3 126	9,1	2 921	8,5	2 246	6,5	1 833	5,3	1 600	4,7	1 641	4,8	34 361	Oppland
605	9,6	543	8,6	331	5,2	254	4,0	362	5,7	342	5,4	6 322	Buskerud
292	8,5	269	7,8	218	6,3	288	8,3	278	8,0	297	8,6	3 454	Vestfold
286	9,1	284	9,1	191	6,1	127	4,1	95	3,0	132	4,2	3 130	Telemark
194	9,4	153	7,4	143	6,9	104	5,0	91	4,4	104	5,0	2 073	Aust-Agder
519	7,7	553	8,2	451	6,7	336	5,0	317	4,7	376	5,6	6 706	Vest-Agder
3 640	8,2	3 440	7,8	3 169	7,2	2 965	6,7	2 569	5,8	2 825	6,4	44 221	Rogaland
952	6,4	815	5,5	760	5,1	508	3,4	527	3,5	572	3,8	14 948	Hordaland
1 195	5,5	1 177	5,4	870	4,0	594	2,7	536	2,5	618	2,8	21 853	Sogn og Fjordane
2 551	8,9	2 212	7,7	1 966	6,9	1 633	5,7	1 475	5,2	1 651	5,8	28 600	Møre og Romsdal
2 409	8,3	2 025	7,0	1 711	5,9	1 482	5,1	1 330	4,6	1 627	5,6	28 891	Sør-Trøndelag
2 973	8,3	3 136	8,8	2 728	7,7	2 328	6,5	2 434	6,8	3 007	8,4	35 635	Nord-Trøndelag
1 720	8,4	1 670	8,2	1 425	7,0	984	4,8	1 142	5,6	1 284	6,3	20 424	Nordland
489	8,4	415	7,1	424	7,3	387	6,6	291	5,0	367	6,3	5 824	Troms
273	8,5	257	8,0	268	8,4	259	8,1	195	6,1	238	7,4	3 201	Finnmark
24 167	**8,3**	**22 637**	**7,8**	**19 250**	**6,6**	**16 327**	**5,6**	**15 575**	**5,3**	**17 288**	**5,9**	**291 164**	**Sum landet**
22 517	7,9	22 252	7,8	18 485	6,5	15 966	5,6	16 559	5,8	17 787	6,2	286 491	2013/14
23 992	8,2	21 689	7,4	19 495	6,7	17 271	5,9	16 513	5,6	16 704	5,7	292 504	2012/13
22 215	7,5	21 943	7,4	20 504	7,0	18 082	6,1	16 752	5,7	17 359	5,9	294 928	2011/12
27 783	6,0	26 609	5,8	32 055	7,0	26 678	5,8	21 648	4,7	24 450	5,3	460 558	1985/86
27 553	6,5	30 037	7,0	38 473	9,0	26 270	6,2	16 615	3,9	16 837	3,9	427 243	1975/76

NØKKELTALL

	2015	2014
Omsetning	350 millioner	323 millioner
Antall årsverk	171,5	163,1
Antall medlemmer	9 223	9 494

Antall 1. gangs ins. seminåret 2014/2015:

NRF	261 782	260 967
Kjøttfe	12 650	10 392
Andre mjølkeraser	16 732	15 132
Sum	**291 164**	**286 491**

TILLITSVALGTE

Tillitsvalgte merket med * er på valg i 2016. Varamedlemmer er på valg hvert år hvis ikke annet er anmerket.

ÅRSMØTET
Årsmøtet har 41 utsendinger med stemmerett:
- 25 utsendinger valgt blant Tines medlemmer (5 fra hver region)
- 1 utsending fra TYR
- 1 utsending fra Q-meieriene
- 5 utsendinger valgt av og blant de ansatte i Geno
- 9 styremedlemmer (6 medlemsvalgte og 3 ansattvalgte)

Møteleder og varamøteleder har ikke stemmerett i årsmøtet jfr. vedtektsendringer i 2013.

ÅRSMØTETS MØTELEDER:
*Roy Erik Hetland, 5584 Bjoa

ÅRSMØTETS VARAMØTELEDER:
*Per Ousten, 2550 Os i Østerdalen

MEDLEMSVALGTE ÅRSMØTEUTSENDINGER
Etter vedtak på årsmøtet i 2015 får eiervalgte årsmøteutsendinger til Geno som er valgt på Tines regionmøter med valgperiode 2014-2016 forlenget sin valgperiode til 2017. Dersom årsmøteutsendinger ikke ønsker å fortsette i sine verv, eller slutter med storfeproduksjon i perioden, trer vara inn.

Region Nord:
Bjørn V. Johnsen, 9517 Alta
Hans Einar Stendal, 8289 Våg
Brit Flostrand, 8900 Brønnøysund
Ingebjørg Grindhaug, 8980 Vega
Øystein Iselvmo, 9336 Rundhaug

Vararepresentanter:
1. Paul Magnor Bang, 8184 Ågskardet
2. Ola Johansen, 9925 Svanvik
3. Håvard Kirkhus, 8800 Sandnessjøen

Region Midt:
Siv Anita Lindsetmo, 7892 Trones
Bjørg Irene Alseth, 7100 Rissa
Ingmar Skårdal, 7380 Ålen
Kristin Groven, 6443 Tornes i Romsdalen
Anders Røflo, 7670 Inderøy

Vararepresentanter:
1. Geir Solstad, 7335 Jerpstad
2. Jonny Stokke, 6530 Averøy
3. Geir Joar Werstad, 7977 Høylandet

Region Vest:
Kjell Einar Eide, 5582 Ølensvåg
Nils Magne Gjengedal, 6829 Hyen
Birgit Oline Kjerstad, 6293 Longva
Norolf Sæle, 5337 Rong
Jorunn Flatjord Heggheim, 6817 Naustdal

Vararepresentanter:
1. Turid Njåstad, 5282 Lonevåg
2. Nils Neteland, 5600 Norheimsund
3. Karl Inge Lilleås, 6214 Norddal

Region Sør
Kari Lauvdal, 4534 Marnardal
Nils Olsbu, 4820 Froland
Inga Skretting Timpelen, 4354 Voll
Anne Bakke Handeland, 5550 Sveio
Sindre Årsvoll, 4312 Sandnes

Vararepresentanter:
1. Tommy Skretting, 4360 Varhaug
2. Håkon Øverland, 3677 Notodden
3. Anna Lena Kleppa, 4130 Hjelmeland

Region Øst
Kristian Hovde, 2387 Brumunddal
Jens Thori Kogstad, 2022 Gjerdrum
Nils Gillerhaugen, 2822 Bybrua
Ole Bjørner Flittie, 2666 Lora
Johan Kopland, 3340 Åmot

Vararepresentanter:
1. Randi Valde, 2680 Vågå
2. Jorunn Ballangrud, 2840 Reinsvoll
3. Gunnar Rudningen, 3560 Hemsedal

ÅRSMØTEUTSENDING FRA TYR
Leif Helge Kongshaug, 6530 Averøy

ÅRSMØTEUTSENDING FRA Q-MEIERIENE
Atle Tjåland, 4342 Undheim (Q-Jæren har stemmerett 2016-2017)

Vararepresentant:
Ole Ingvar Ringen, 2653 Vestre Gausdal (Q-Gausdal møter som observatør 2016-2017)

Ansattes årsmøteutsendinger:
Simon Tobias Kvasnes Reisvaag, 2390 Moelv
Sigurd Søraunet, 7900 Rørvik
Bente Nordanger, 5977 Ånneland
Solfrid Brandvoll, 2560 Alvdal
Harald Kleiva, 7081 Sjetnemarka

Vararepresentanter:
Ansattes vararepresentanter velges for to år om gangen (på valg i 2017).
1. Ola Norvald Hagen, 2973 Ryfoss
2. Leiv Sigbjørn Eikje, 1430 Ås
3. Anders Nordbø, 4180 Kvitsøy

STYRET
Styreleder
*Jan Ole Mellby, 1747 Skjeberg

Nestleder
*Torill Nina Midtkandal, 6783 Stryn

EIERVALGTE STYRERMEDLEMMER
*Mari Trosten, 9845 Tana
*Inger-Lise Ingdal, 7316 Lensvik
*Kjetil Larsgard, 3577 Hovet
*Ole Magnar Undheim, 4363 Brusand
*Torill Nina Midtkandal, 6783 Stryn

Vararepresentanter:
*1. Inga Skretting Timpelen, 4354 Voll
*2. Birgit Oline Kjerstad, 6293 Longva
*3. Anders Røflo, 7670 Inderøy

ANSATTVALGTE STYREMEDLEMMER
Ansattvalgte styreremedlemmer er ikke på valg før i 2017. Under forutsetning av at antall styremedlemmer blir redusert som følge av vedtektsendringer, blir det gjennomført et ekstraordinært valg blant de ansattvalgte styremedlemmene med vara med funksjonstid ett år.

Morten Elias Bratengen, 2387 Brumunddal
Jon Helge Sandal, 6843 Skei i Jølster
Marit Lahlum Ruud, 2335 Stange

Vararepresentant:
Bjørg Heringstad, 1430 Ås

Valgkomiteen
Valgkomiteens medlemmer med personlige vararepresentanter i nummerorden velges for 3 år om gangen.

Region Nord
Bodil Mannsverk, 9517 Alta

Vararepresentanter:
1. Wenche Kristiansen, 8400 Sortland
2. Ingebjørg Grindhaug, 8980 Vega

Region Midt
Jo Terje Sagmo, 7860 Skage i Namdalen

Vararepresentanter:
1. Tormod Sylte, 6440 Elnesvågen
2. Marit Hoff, 7856 Jøa

Region Vest
*Borghild Reenskaug, 6294 Fjørtoft

Vararepresentanter:
1. Gunhild Liva Foldal, 6218 Hellesylt
2. Marit Flatjord, 6843 Skei i Jølster

Region Sør
Gjertrud Svartveit Osmundsen, 5550 Sveio

Vararepresentanter:
1. Håkon Øverland, 3677 Notodden
2. Torbjørn Garborg, 4340 Bryne

Region Øst
*Barbro Braastad, 2634 Fåvang (på valg som medlem og leder)

Vararepresentanter:
1. Haldor Ødegård, 2967 Lomen
2. Tove E. Hummelvold, 2550 Os i Østerdalen

Kontrollkomiteen
*Lise Kaldal Skreddernes, 9740 Lebesby (på valg som medlem)
Sigun Bakken Lerhol, 2975 Vang i Valdres
*Jon Husdal, 7170 Åfjord (på valg som leder)

Vararepresentanter:
1. Petter Arne Ekroll, 6260 Skodje
2. Jofrid Torland Mjåtveit, 4365 Nærbø

Geno SA – Storhamargata 44, 2317 Hamar
Tlf: 950 20 600, E-post: post@geno.no, www.geno.no